

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"ה | פרשת וארא | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בג"מ	איאת השבת	כניסת השבת	בג"מ	איאת השבת	כניסת השבת	בג"מ	איאת השבת	כניסת השבת	בג"מ	איאת השבת	כניסת השבת	
17:30	17:13	15:59	18:02	17:40	16:31	18:09	17:36	16:33	18:13	17:35	16:19	

חשיפה: מה היה הנס שהתרחש להגה"ק חכם אליהו איתמרי הכהן זצ"ל בעל ה'שבט מוסר' - שבעקבות כך חיבר את ספרו 'אזור אליהו' | עמ' ח'
סגולה: המסייע לחבירו בשעה שהוא עצמו דחוק - סגולתו רבה מאוד | עמ' ב'
אקטואליה: האם תלמיד חכם רשאי לצום בתענית שובבי"ם | עמ' י"א

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

"דאס הייסט געזאגט תהלים..."

הנה אֵלֶיךָ נִגַּף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בְּצַפְרֵדָעִים (ז, כז).
 איתא במדרש (שמו"ר, פ"י) ארץ מצרים נחלקה עם שכנתה ארץ כוש, על דבר גבול בין ארצותיהם, ועל ידי מכת הצפרדעים שקטה המחלוקת, כיון שעל ארץ כוש לא עלו הצפרדעים, ורק בארץ מצרים, ולכן נאמר בתורה במכת הצפרדע, 'גבולך'.

הקשה ת"ח למרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, הרי גם במכת ארבה נקטה התורה בלשון 'גבול', כדכתיב וינח בכל 'גבול' מצרים (בא י, יד), ואי משום להודיע על הגבול שבין הארצות, הלא כבר נקבע מאז מכת הצפרדעים. אמר לו הרב מבריסק: איני יודע מה לתרץ, וקושיא נכונה היא.

הלך האיש והציע שאלתו זאת בפני הרב מטשעבין זצ"ל. ענה לו הגאב"ד טשעבין, כי אחר מכת הצפרדע נטעו המצריים אילנות על יד הגבול, משום שאז נודע להם מקום הגבול הברור בינה לבין ארץ כוש, אמנם במכת ברד נשברו כל האילנות, ושוב לא ידעו המקום הנכון של הגבול עד שבאה מכת ארבה וקבעה שוב מקום הגבול.

חזר האיש אל הרב מבריסק, ואמר לו דברי הרב מטשעבין, נענה הגרי"ז: דבר נכון ומתקבל, אבל איזה המקור לזה?

חזר האיש אל הרב מטשעבין ושאלו, אולי איפה המקור לביאור זה, נענה הרב מטשעבין: הן פסוק מפורש הוא בתהלים אצל מכת ברד דכתיב (קה, לג) "וַיִּשְׁבֹּר יֶעֶץ גְּבוּלָם", הרי מפורש כאן, כי מכת ברד שברה כל העצים של גבולם!

פרעה נענש בעבור שלא אמר 'לשם יחוד'

והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים (ו, ו).

שמעתי בשם הרבי הק' מפרשיסחא זצ"ל שאמר פעם אחת לחבריא קדישא שלו, לכאורה

ומעתה מנין לשתי מדינות הללו לדעת היכן גבולם, עד אשר באה הארבה והודיעה להם...

חזר האיש אל הרב מבריסק, ואמר לו דברי הרב מטשעבין, נענה הרב מבריסק ואמר: "דאס הייסט געזאגט תהלים..."

דברים של טעם (מכון כרמינו);
 [וע"ע באבני שוהם להגרמ"ל שחור שפירש
 כן מדיליה]

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ'

פניני אביר יעקב עמ' ו'

נתברר לו לפי טעותו שלא מת ממקנה ישראל
"עד אחד", אבל אחד מת... על כן הכביד את לבו,
כי ראה שלא נתקיימו כל דבריו של משה רבינו
ע"ה...

פרדס יוסף - בפרשתנו

כמה הכה - עשר מכות

כבר בילדותו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ
זי"ע ביצבצה בו חכמתו המיוחדת, בד בבד עם
סלידתו הידועה מאותם המראים עצמם צדיקים
יותר מכפי שהם...

מסופר כי פעם בהיותו בחצר הקודש ב"לובלין"
בשבת קודש, ניגש אליו איש אחד לברר אצלו מה
השעה, אך כיון שאותו אדם לא דיבר בשבת רק
ב"לשון הקודש",

שאל ההוא ברמיזה כשהוא מראה על שעונו
של הרה"ק מראפשיץ זי"ע: "כמה הכה?"

כשהמכוון: מהי השעה עכשיו? שכדרך
השעונים באותם ימים היו "מכים" בכל שעה כפי
מספר המכות...

היתה אז השעה עשר בבוקר. הביט הרה"ק
מראפשיץ זי"ע בשעונו, חזר והביט באיש, והפטיר
מיניה וביה: "כמה הכה? עשר מכות..."

ויש שתירצו באופן מפולפל, דהנה כתיב: לא
מת ממקנה ישראל "עד אחד", עד ולא עד בכלל,
והיינו שבהמה אחת מתה, ולכן כשראה פרעה
שמתה על כל פנים בהמה אחת מישראל, הכביד
את לבו ולא שלח את העם. ולמה באמת מתה
בהמה זו?

יש לומר שהיא היתה של בנה של שלומית בת
דברי, שהיה בן איש מצרי (ויקרא כד, ט), וקודם
מתן תורה היה הדין דנכרי הבא על בת ישראל
הולד נמשך אחר האב (עי' רמב"ן סוף פרשת
אמור), וכיון שהיה דינו כמצרי - לכן מתה לו
הבהמה. אולם פרעה לא ידע מזה, וחשב שישאל
גמור הוא ואף על פי כן מתה בהמתו, על כן
הכביד את לבו...

ובזה מיושב דקדוק לשון הכתובים, שמתחילה
נאמר (ט, ו): ויעש ה' את הַדָּבָר הזה ממחרת וימת
כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל "לא מת
אחד", ואחר כך כתיב (שם פסוק ז): וישלח פרעה
והנה לא מת ממקנה ישראל "עד אחד" ויכבד לב
פרעה ולא שלח את העם. כי כשמספרת התורה
את המעשה כהווייתו, אמרה את האמת לאמיתו,
ש"ממקנה בני ישראל" - האמיתיים - "לא מת
אחד", אפילו אחד לא מת... אולם פרעה שלא ידע
על כך, כאשר שלח לברר את מצב בהמות ישראל,

למה הביא הקב"ה את המכות והיסורים על פרעה,
הרי הקב"ה אמר שבני ישראל יהיו בגלות ובקושי
במצרים וא"כ למה זה העונש גדול לפרעה הרשע,
הרי הוא עשה תפקידו בשלימות.

ותירץ להם, הנה לכל מצוה שהקב"ה ציווה
לבני ישראל שיעשו, עושים הם בדחילו ורחימו
ואומרים "לשם יחוד" וכו' שהם עושים כרצון
השי"ת, אבל פרעה הרשע לא עשה זאת מחמת
שהשי"ת ציווה שבני ישראל יהי' בקושי שיעבוד,
אלא שיעבד אותם מחמת רשעותו ואכזרותו שהי'
מיצר לישראל, ולא אמר "לשם יחוד" קודם שעינה
ושיעבד אותם, לכך נענש במכות מרובות.

שיח שרפי קודש (בפרשתנו)

מדוע לא השתכנע פרעה ממכת דבר

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהוּ וְהָיָה לֹא מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל עַד
אֶחָד וַיִּכְבְּד לֵב פְּרַעֲהוּ וְלֹא שָׁלַח אֶת הָעָם (ט, ז).

ומקשים המפרשים: אדרבה, אחרי שראה
פרעה שלא מת ממקנה ישראל עד אחד, היה מן
הראוי שלא יכביד את לבו! שהרי נראה כי יד' ה'
עשתה זאת!

סגולת השבוע

המסייע לחבירו בשעה שהוא עצמו דחוק - סגולתו רבה מאוד

וְגַם אֲנִי שִׁמְעֵתִי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (ו, ה).

אחד מגדולי הסוחרים בפרשבורג נכנס לחדרו של מרנא ה"חתם סופר", וביקש את עזרת הרב. ומספר לו, שנקלע למשבר כלכלי ובא לבקש ברכה ועצה
מהרב איך להיחלץ מהמצב. אמר לו ה"חתם סופר" מצבך ידוע לי, אך לא אוכל לעזור לך, יש לך אח עני ואביון, ואתה מתעלם ממנו. ענה הסוחר, יסלח לי
כבוד הרב, אבל כרגע אין עסקי נותנים לי יכולת לעזור, אבל אם אצא מהמצר, בוודאי שאעזור לו.

ענה לו החת"ס, בפרשת השבוע אומר הקב"ה "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל", מה הפירוש המילה "וגם"? וכי מי עוד שמע את נאקתם. אלא,
בשעה שבני ישראל נאנקו ונאנחו תחת עול מצרים, שמע כל אחד ואחד גם את אנקת אחיו, ולמרות השעבוד השתדל כל אחד להקל מעל סבלו של אחיו
בכל יכולותיו. ובשכר שמיעה זו, שמע גם הקב"ה את אנחתם והושיעם. א"כ, עזור גם אתה לאחרים למרות מצבך הלא טוב, ובוודאי ושיעך ה' מכל צרותיך.
ובנו מרן הכתב סופר (שלהי פר' בהר) כתב בענין זה דברים נפלאים: אמרו (בימות סג.) "כל המלוה לעני בשעת דוחקו" עליו הכתוב אומר (ישעיהו נח, ט)
אֲזַ תִּקְרָא וְהו' יַעֲנֶה תִשְׁמַע וְיֹאמַר הַגְּבִי. מעורר - הכתב סופר - על הלשון "בשעת דוחקו", הלא פשיטא שכל עני הוא במצב דחוק, ומפרש שבזה עוררו אותנו
חז"ל שאם מלווה האדם לעני בשעה שדחוק גם לו - כך ש"בשעת דוחקו" מוסב על המלווה - ובכל זאת אינו קופץ ידו ומלווה לעני שדחוק ביותר ממנו, עליו
הכתוב אומר אז תקרא וה' יענה" כלומר אז ישמע ה' תפלתו שיתפלל בעד עצמו שיעזור לו ה' וינצל מדחוקו, ותפלתו תשמע בזכות שעזר לעני בשעה שהוא
בעצמו היה דחוק בפרנסתו עכ"ד הנפלאים.

בענין זה מסופר על הרה"ק הפני מנחם מגור זצ"ל: געגועיו אל הצדקה היו שוקקים בנביעה תמידית, בלתי פוסקת. אף בימי חורפו, בהיותו שרוי במחסור,
בשנים שבהן היה מטופל במשפחה ובצאצאים ופרנסתו היתה דחוקה - פיזר כספים רבים לכל נצרך והרעיף ממונו על גבאי הצדקה ששיחרו לפתחו.
מרגלא בפומיה בשם אביו האמרי אמת זי"ע על דברי חז"ל (בימות סג, א) המשבחים את המלוה סלע לעני "בשעת דחוקו" - שהכוונה בזה על המלוה לעני
בשעת דחק הפרטית שלו, של המלוה [וכפ שהבאנו לעיל בשם הכתב סופר]. - ואכן קיים זאת הלכה למעשה.

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

חשקו הגדול אל הצדקה והחסד לא עזבו, והיה מפריש מלחמו הדל
והעניק כספו לתמוך בדלי יכולת שאין ידם משגת. הממון לא תפס
בעיניו כל ערך, זולת רצון הבורא שניתן לקיים באמצעותו. ראו בו
מעין התגלמות מעשי הצדיקים שהתקשו לפרוש לתנומת ליל בידועם
כי עדיין מצויים תחת ידם כספים שלא פוזרו לאביונים.

במרוצת השנים סייעוהו מן השמים לפזר לצדקה ביד רחבה, וראו
בעליל שמתקיימים בו דברי חז"ל (בי"ב ט, ב) "כל הרודף אחר צדקה,
הקב"ה ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה" כשמוקירי ביקשו להנותו
המציאו לידו סכומים נכבדים, העבירים ללא היסוס עבור חלוקה
למטרות צדקה. בכל פעם שכזו נתמלא שמחה עצומה. ויש שנענה להם
באושר גלוי ואמר: "אכן באים אלי אנשים רבים המתלוננים שזוקקים
הם לכסף, מה טוב שיש בידי לתת להם" (הפני מנחם ח"ב עמ' רח).

נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ה' שולח מסר. מי שמאמין ומתחזק באמונה, זוכה להבין את השפה שבה הקב"ה מדבר אליו - סיפור מופלא מכלי ראשון על אברך שהיו לו כאבים בברך והדרך המופלאה לרפואתו:

שאבין מה אתה רוצה ממני". הוא סיים את תפילתו, והנה נופל מבטו על המזווה שבחדרו. באותו רגע הוא ניגש למזווה, הוריד אותה מהמשקוף ופתח את הקלף. הוא החל לקרוא בה, ולחרדתו גילה שבמילים "ובלכתך בדרך", באות ה' יש חריץ עמוק, וגם הד' נראית כמו ב': במקום 'בדרך' כתוב 'בברך'.

החבר שלי הבין שזה המקור לבעיה, והוא החליט לא להשתהות עוד רגע אחד. הוא הרים טלפון לחבר שהוא סופר סת"ם, שבדרך כלל כותב בלילות, וזה אכן ענה לו. הוא הלך אליו עוד באותו לילה והראה לו את המזווה. הסופר נדהם. "המזווה פסולה", הוא אמר לו, "אבל אפשר לתקן את זה". והסופר היקר, שזיהה את שעת החירום, תיקן את המזווה על המקום.

למחרת הניח ידידי את המזווה המתוקנת על פתח חדרו, והנה הפלא ופלא, הכאבים נעלמו כלא היו!!!

אני חושב שהמסר העיקרי מהסיפור הזה, זה ההבנה של החבר שלי, שה' שולח לו מסר. מי שמאמין ומתחזק באמונה, זוכה להבין את השפה שבה הקב"ה מדבר אליו. (גל' השגחה פרטית פר' וארא תשפ"ג)

לילה אחד, הכאבים התגברו והפריעו לו להירדם. "ריבונו של עולם", הוא בכה, "אני מבין שאתה מדבר אלי. כבר ניסיתי את כל ההשתדלויות הטבעיות, ואני בטוח שאתה רוצה לומר לי משהו. אנא ה', תעשה שאבין מה אתה רוצה ממני"

מדבר אברך מאלעד. הלב שלי דופק מסיפור ששמעתי הרגע. יש לי חבר קרוב, איש חסד נפלא שהרבה אנשים באלעד מכירים.

הוא יהודי שחי עם אמונה כל הזמן, ובתחום הזה הוא ממש המורה דרך שלי. אני לא מפסיק ללמוד ממנו, איך לזכור את הקב"ה, ואיך להודות לו תמיד. החבר הזה שלי אומר עשרות פעמים ביום 'מזמור לתודה', והוא חי עם ה' בכל פינות חייו.

יום אחד התחיל ידידי לסבול מכאבים בברך. כאבים חזקים שמפריעים לתפקוד. הוא הלך לכמה רופאים, ביצע את כל הבדיקות, מרח את כל המשחות, והכאבים המשיכו כל העת, כשהם מציקים ומפריעים ברמה מתסכלת.

כששאלתי אותו "מה שלומך?" הוא אמר לי, "ככה ה' רוצה".

לילה אחד, בחנוכה, הכאבים התגברו והפריעו לו להירדם. "ריבונו של עולם", הוא בכה, "אני מבין שאתה מדבר אלי. כבר ניסיתי את כל ההשתדלויות הטבעיות, ואני בטוח שאתה רוצה לומר לי משהו. אנא ה', תעשה

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

וגם אני שְׁמַעְתִּי:

ספגה בזיונות גדולים ובמקום להשיב לחשה תפילה חרישית: רבונו של עולם, ישועות גדולות! רבונו של עולם ישועות גדולות!!!, הסכיתו ושמעו הפלא הגדול שהתרחש לאחר מכן:

ואחר כך גם שבה לביתה. רק המראות הקשים שעברו עליה לא משו מנגד עיניה, עדיין חץ הפגיעה היה נעוץ בליבה, כמו גם משאלתה אשר זעקה בעיצומה של החוויה הקשה.

כאמור, כל הסיפור הזה התרחש ביום חמישי. למחרת היה יום ששי, ואחרי שבת קודש. בשני הימים האלה הוסיף הילד לאכול לא דרך הפה, כרגיל, אלא שביום ראשון שב והתקשקש לאכול דווקא בפיו. לפי ההנחיות שקיבלה היא מאפשרת לו, ולוקחת את הסיכון שבעוד כמה דקות יתחיל הילד להקיא.

אבל הילד לא מקיא. שעה, ועוד שעה, והערב יורד, ובוקר יום שני מפציע, ושוב הילד אוכל דרך הפה כאחד האדם, ושוב מוכנה הקערה לספוג את ההקאה אולם נשארת נקיה, ועוד כמה שעות חולפות, ומגיע יום שלישי... ואז לאט לאט הם מפנימים את העובדה: הילד אוכל כאחד האדם, דרך הפה, והוא כבר לא מקיא!

עברה מאז תקופת מה, אמנם הילד עוד לא נרפא לחלוטין, ותפילתנו שייירפא במהרה, אבל התופעה הקשה של אכילה והקאה - חלפה מן העולם! ההורים המאושרים אינם מוצאים הסבר לשינוי המהפכני, מלבד חמישה מילים שנאמרו תוך כדי חוויה משפילה: 'רבונו של עולם, ישועות גדולות!' וכאילו כדי להוכיח זאת, ביום כ"א בכסלו תשפ"ג, תשעה חודשים בדיוק מאותו יום טראומטי, זכו הורי הפעוט לחבוק בן נוסף, בריא ושלם, תינוק חייכן ומתוק. הנה כי כן, הזעקה 'ישועות גדולות' תוך כדי הבזיון, ניצול שעת הכושר העילאית בהן הבושה היתה בשיאה - הביאה ישועות גדולות באמת: פעוט אחד נושע מבעיית ההקאה שהעיקה על חייו, ופעוט נוסף זכה להיולד למשפחה המאושרת!

כל פרטי הסיפור סופרו בגיליון 'השגחה פרטית' מפי בעל המעשה, כדי ללמדנו: שעת הבזיון היא שעת כושר, עת בה שערי שמים נפתחים, רגעים בהם ניתן למשוך מהבנק השמימי כל הטבה רצויה. נכון, בשעת מעשה קשה להתגבר על הבושה האופפת, על תחושת החרפה והזעם המפעפעת בכל נימי הלב. אבל חבל להחמיץ שעת הזדמנות כזו, לבזבז אותה על רגש שלילי כאוב ומוצדק ככל שיהיה...

הבה נמתין להזדמנות הקרובה בה מישוה יפגע בנו, נשוש עליה כמוצאי שלל רב. נזכור שזה הזמן לגשת לכסא הכבוד ולחטוף מכל הבא ליד, ישועות גדולות בבריאות, בנחת, בפרנסה, בשמחות, בכל מה שיהודי זקוק לו. הבה ננצל את שעת הכושר של קבלת הבזיונות, ונזכה למנף אותה לרגעים משני חיים לטובה ולברכה!

(פניני פרשת השבוע)

יום חמישי, כ"א באדר ב' תשפ"ב. בחצר בית חולים נודע במרכז הארץ, הולכת אשה הנושאת עגלה, בתוכה פעוט כבן שנה וקצת. היא מטיילת עתה בחוסר מעש, ממתינה עד בוש לתוצאות הבדיקות של בנה יקירה.

סיפורו של הפעוט כואב ועצוב למדי. הוא נולד - כאמור - כשנה קודם לכן, כשהוא סובל מאי ספיקת כליות, ומטופל בתרופות וטיפולים שונים ומשונים, שלא נדע.

אחת מתופעות הלוואי הקשות של מצבו הרפואי, היא חוסר תיאבון חמור והקאות בכל עת. הפעוט אינו יכול לאכול דרך הפה כאחד האדם, ואם הוא טועם משהו דרך הפה - לאחר זמן קצר הוא מקיא כמויות גדולות, וכל מה שנכנס לגופו בשעות האחרונות - יוצא בדרך לא סימפטית בעליל.

כעת שוב שוהה האשה בבית החולים, ובהמתינה לתוצאות הבדיקות - יצאה לטייל עמו קצת. בעיצומה של הטיול החל הילד להקיא, ואמו - שהכירה את התופעה, לא התרגשה ולא נחרדה. היטב ידעה שאין מה לעשות, יש לחכות שהילד יסיים להקיא, ורק אז יהיה ניתן לטפל בו.

אלא שבאותה עת היתה בחצר בית החולים אשה נוספת, שלא הכירה את התופעה ולא הבינה את המצב שלפניה. היא ראתה ילד מקיא, פעוט כאוב ומלוכלך שסובל מהקאה ארוכה, ולצידו אמו - שלא עושה דבר. 'זעם קדוש' פעפע בה, היא התקשתה להבין את התנהגותה של האם, והיא התפרצה עליה בזעקות רמות: 'איך את מתנהגת?! איזו אמא מזניחה שאת! נתנת לילד שלך להקיא בלי לטפל בו!'

ראיתם מה זה? - צעקה האשה פעם ועוד פעם, לעיני עשרות בני אדם שגדשו את האזור. האם עמדה נבוכה ומבוהלת, מבוישת ומושפלת, עשרות זוגות עיניים נעוצות בה - באשה שמתעלמת מבנה הסובל והמקיא, היא הרגישה שדמה נשפך כמים!

בעודה עומדת אבודה לנוכח הסיטואציה הנוראית, האירה בה הארה שמימית: הן היא מתבזה עכשיו שלא באשמתה, זו שעת רצון עילאית! לנוכח המצב התקשה להתרכז, וכל מה שהצליח להפיק מפיה היו לחישות שקטות שהן זעקת מרת נפש: 'רבונו של עולם, ישועות גדולות! רבונו של עולם ישועות גדולות!!!'

יותר מזה לא הצליחה להתפלל, היא בקושי מבינה איך הצליחה להוציא מפיה את חמשת המילים הללו פעם אחר פעם. אבל את זה הצליח לבטא, בלב נשבר ונדכה, מתהומות של בושה וצער, תוך כדי בזיונות ופגיעה אישית שורפת!

כמה רגעים שנראו כנצח חלפו, וקולה של הזועקת לעברה נדם. חצר בית החולים שב לשגרה, וגם בנה סיים להקיא, והיא החליפה את בגדיו בשלווה,

אבל הילד לא מקיא. שעה, ועוד שעה, והערב יורד, ובוקר יום שני מפציע, ושוב הילד אוכל דרך הפה כאחד האדם, ושוב מוכנה הקערה לספוג את ההקאה אולם נשארת נקיה, ועוד כמה שעות חולפות, ומגיע יום שלישי... ואז לאט לאט הם מפנימים את העובדה: הילד אוכל כאחד האדם, דרך הפה, והוא כבר לא מקיא!

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

יְהִיב לַיהוָה יָדָהּ וְאוֹקְמֶיהָ:

ה'באבא סאלי' עשה הסכם עם החולה, נתן לו ידיו, והחולה המשותק בגליו קם והתחיל ללכת...

"תן לי את ידך", ביקש הבבא-סאלי. הפצוע הנרגש הושיט את ידו, והצדיק אמר: "אני מברך אותך שתזכה לרפואה שלמה!".
"אמן", ענה הפצוע בהתרגשות.

"הוא התעורר! התעורר!", נשמעו הקריאות הנרגשות מפי האחות. השקט ששרר במחלקה הופר באחת. רופאים ובני משפחה שעטו אל החדר, לראות במו עיניהם את הנס שהתחולל.

כשנסתיימה השיחה ניסה הפצוע לקום מכיסא הגלגלים שישב עליו. לתדהמתו, רגליו המשותקות, שאחת מהן עמדה לפני כריתה, נשמעו לו! הוא קם ועמד על רגליו, ואף הצליח לפסוע כמה צעדים!
רעד אחז בו. בתחילה חשב שהוא חולם. הוא ניסה להוסיף ללכת ברחבי הבית ונוכח שאכן הוא מסוגל ללכת כאחד האדם. הצעיר לא ידע את נפשו משמחה.

בצאתו החוצה תר אחרי טלפון ציבורי, כדי להודיע על הנס לבני משפחתו. עוברי אורח כיוונו אותו אל ישיבת 'הנגב' הסמוכה, ותלמידי הישיבה ששמעו על הנס, החלו לרקוד עם החייל בשמחה גדולה...

סיפורו של החייל עשה כנפיים. שנים רבות לאחר מכן, לאחר שהבבא-סאלי כבר נסתלק מן העולם, התקיימה בהרצלייה הילולא לזכרו. הגאון רבי עזרא עדס עורר את הקהל, ובתוך דבריו סיפר את סיפור הנס.

לאחר שסיים את דבריו ניגש אליו אחד הנוכחים. "אני רוצה לומר לרב", אמר בקול רועד, "שאני הוא החייל הפצוע! כעת אשלים את המשך הסיפור".

מתברר שהחייל אכן קיים את הבטחתו. הוא התמסר ללימודי יהדות, ובתוך שנה נעשה יהודי השומר על קלה כחמורה. בתום תקופה שם את פעמיו שנית אל הבבא-סאלי, כדי להודות לו ולבקש ממנו ברכה לזיווג.

"סע לפתח-תקווה", הורה לו הבבא-סאלי קצרות. תמה האיש לפשר התשובה, אך הוא כבר ידע שדברי הצדיק מדויקים ודבר מהם לא ישוב ריקם. באותו היום נסע לפתח-תקווה, והגיע לעיר בשעת בין-ערביים. הוא תר אחרי בית-כנסת כדי להתפלל מנחה.

בעודו מחפש פגש יהודי זקן, ממוצא תימני. "בוא, הצטרף אליי", אמר לו הזקן, "אני בדרכי לבית-הכנסת".

בין השניים נקשרה שיחה. הצעיר גולל באוזני הזקן את קורותיו, והוסיף כי בא בשליחותו הסתומה של הבבא-סאלי כדי למצוא זיווג.

בתום התפילה ניגש הזקן אל הצעיר. "יש לי רעיון בשבילך", אמר לו בחיוך. האיש הציע לו להכיר צעירה בת גילו, שלדעתו יכולה להתאים לו. ואכן, השניים נישאו והקימו בית נאמן בישראל.

מספרים כי רעייתו של הבבא-סאלי הביעה פעם אחת באוזניו את פליאתה מדוע אין הוא נותן מיד את הברכה, אלא תובע מהבאים אליו להתחזק בשמירת המצוות. "דעי כי את התוכחה אומר אני מתוך אהבת ישראל, כדי שברכותיי אכן יחולו ויתקיימו", אמר.

(גליון שיחת השבוע)

החייל פרץ בבכי נרגש. הבבא-סאלי המתין עד שנרגע ואמר ברוך: "הבה נעשה הסכם: אני אברך אותך שתחלים ותוכל לעמוד על רגליך, ואתה תתחייב לקבל עליך עול תורה ומצוות. האם אתה מסכים?".
בחדר השתררה דממה מתוחה. "אני מסכים", אמר לבסוף החייל.
"תן לי את ידך", ביקש הבבא-סאלי. הפצוע הנרגש הושיט את ידו, והצדיק אמר: "אני מברך אותך שתזכה לרפואה שלמה!".
"אמן", ענה הפצוע בהתרגשות.
כשנסתיימה השיחה ניסה הפצוע לקום מכיסא הגלגלים שישב עליו. לתדהמתו, רגליו המשותקות, שאחת מהן עמדה לפני כריתה, נשמעו לו! הוא קם ועמד על רגליו, ואף הצליח לפסוע כמה צעדים!

"מה קרה לי?", שאל החייל הפצוע, שזה עתה פקח את עיניו. אט-אט התחוויר לו שנפצע קשה בקרבות המרים של מלחמת יום-הכיפורים. במעורפל נזכר בשדה הקרב, בעשן הפצצות, בשריקות הכדורים, בסכנת המוות שריחפה כל העת על ראשו ובאבדות הקשות שספגה פלוגתו. הדבר האחרון שזכר היה חבטה עזה בגבו, ומאז - חושך.

"אכן", הסביר לו הרופא בפנים מודאגות, "נפצעת בגבך. אך תודה לא-ל שאתה חי!".

לחייל ציפו ימים ארוכים של החלמה מורכבת וקשה. המתינה לו סדרת ניתוחים מסובכים, ובסופם באה הקביעה הקשה שלעולם לא יוכל לשוב ולעמוד על רגליו הפצועות, מפני שעמוד השדרה שלו נפגע. "אתה תיאלץ להיות מרותק לכיסא גלגלים כדי להתנייד", אמרו לו הרופאים בפנים עגומות. על כל זה העיבה הבשורה המרה שאין מנוס מלכרות את אחת מרגליו.

החייל מירר בבכי ומיאן לקבל את גור הדין. יום אחד בא חבר לבקרו וניסה לעודד את רוחו העגומה. "שמעת על הבבא-סאלי?", שאל את הפצוע. "כדאי לך לפנות אליו ולבקש את ברכתו". החייל מלמל משהו והחווה בידו בביטול. "אני מיואש", אמר לחברו, "אין לי כוח לנסוע עד נתיבות".

"כדאי לך!", הפציר בו החבר, "מה תפסיד? תקבל ברכה מהצדיק. אולי זה יעזור".

בסופו של דבר ניאות הפצוע לבקר אצל הצדיק. הוא הובל על כיסא גלגלים אל ביתו של רבי ישראל אבוחצירה, 'הבבא-סאלי', סיפר על הפציעה ועל ההחלמה הקשה, וגם ציטט את הקביעה הפסימית של הרופאים בדבר עתיד רגליו.

הצדיק האזין לדבריו רוב קשב. כשסיים לדבר, נשא אליו הבבא-סאלי את עיניו האוהבות: "אמור לי בבקשה, תפילין אתה מניח?".
"לא", ענה החייל.

"ומה בדבר שמירת שבת?". גם על השאלה הזו השיב החייל בשלילה.

"דע לך", אמר לו הבבא-סאלי, "שהקב"ה נתן לנו גוף בריא כדי שנוכל לקיים מצוות. כשאדם אינו מקיים את מצוות הבורא, איך יוכל לבקש שהקב"ה ירפא אותו?".

החייל פרץ בבכי נרגש. הבבא-סאלי המתין עד שנרגע ואמר ברוך: "הבה נעשה הסכם: אני אברך אותך שתחלים ותוכל לעמוד על רגליך, ואתה תתחייב לקבל עליך עול תורה ומצוות. האם אתה מסכים?".
בחדר השתררה דממה מתוחה. "אני מסכים", אמר לבסוף החייל.

פנינים על הפרשה:

העולם היתה מתוך מגור ויראה, ועם כל גדלותם פחדו תמיד שמא יגבור עליהם היצר הרע חס ושלום.

כך יתפרש גם מה שאמר על עצמו יעקב אבינו עליו השלום (בראשית לב, ה): "עם לָבָן גֵּרְתִּי", וכן דברי דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט, נד): "בְּבֵית מְגוּרֵי", כי שניהם חששו ויראו שמא יחטאו, וכל זמן ששהו בעולם הזה היו שרויים במגור ויראה שמא יגבור עליהם היצר הרע ויחטיאם, ומשום כך נזהרו מאוד בתורה ובתפילה, כדי שיעזרום להינצל מן החטא.

גאולת ישראל בזכות צערם על צער השכינה

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכור את בריתי (שמות ו, ה)

כל מקום שגלו ישראל אליו, גלתה שכינה עמם. כי הקדוש ברוך הוא, בכל צרתם - לו צר, ואינו מזניח בניו בעת צרתם חלילה, אלא הולך עמם לתומכם ולשומרם, ומשפיע שפע ברכה על המקום שבו נמצאים בניו האהובים, עד אשר תעלה זכותם לפניו ויגאלם, ויביאם בשמחה ובששון לארצם ככתחילה.

נאקה או צעקה?

רבינו זיע"א (מחשוף הלבן, וארא) מפרש בכך את דקדוק לשון הפסוק, שכתב כי שמע ה' את נאקת בני ישראל, ואילו בפרשת שמות, אמר ה' למשה (לעיל ג, ט) "ועתה הנה צעקת בני ישראל", ומה נשתנה?

אך על פי היסוד האמור כאן, שבכל גלויות ישראל גלתה שכינה עמם, יתבאר הדבר. כי הנה, יסוד הדבר מן הפסוק (תהלים צא, טו) "עמו אֲנֹכִי בְצָרָה", כלומר, השכינה הקדושה הנקראת 'אנכי', נמצאת עם ישראל 'בצרה'.

השכינה גלתה עם ישראל למצרים

כך גם בגלות מצרים, הבטיח הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו עליו השלום קודם שירד מן הארץ הקדושה לגלות, ואמר לו (בראשית מו, ד) "אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרָיִם וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ גַם עִלְיָהּ", כלומר, השכינה הקדושה הנקראת 'אנכי', היא זו שתרד למצרים, והיא גם כן תעלה ותיגאל יחד עם בני ישראל.

מן השכינה יצאו שישים ריבוא

נשמות ישראל

בזו הדרך אפשר לפרש את מאמר רבותינו זכרונם לברכה (שיר השירים רבה א, סה):

ארבע כוסות כנגד ארבע שמות הקודש

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'... לָכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'... וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה'... וְנִתַּנִּי אֵתְּהָ לָכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה' (שמות ו, ב-ח)

כפי הנראה למתבונן בפסוקים שבתחילת הפרשה, נאמרו בהם ארבע פעמים התיבות 'אני ה', בפסוקים: ב', ו', ז', ח'.

רבינו זיע"א כותב על כך (מחשוף הלבן, וארא), כי חשבון הגימטריא של התיבות 'אני הוי"ה', עולה כחשבונה של תיבת 'כוס' עם הכולל (87).

עוד רומזת 'כוס' לארבעת צירופי שם הוי"ה, שם ע"ב, שם ס"ג, שם מ"ה ושם ב"ן, שכן צירוף כולם יחד עולה רל"ב (232), וגם תיבת 'כוס' הנכתבת במילוי - כ"ף ו"ו ס"מ"ך - עולה רל"ב. הרי כאן רמז נפלא בארבעת פסוקי הגאולה, שכנגדן תיקנו חכמים את מצות שתיית ארבע כוסות בליל הסדר, והן מכוונות כנגד ארבעת פסוקי 'אני ה', כשכל אחד מן הפסוקים וכל אחת מן הכוסות, רומזים לאחד מצירופי שם הוי"ה.

יראת האבות מן החטא

את אֲרָץ מִגְרֵיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָהּ (שמות ו, ד) העולם הזה, נוה התלאות, מקום מסוכן ומסוגל הוא. מסוכן - משום שבכל רגע ובכל מקום נקרים לאדם בדרכו נסיונות ופיתויים עד אין מספר, והבחירה מסורה בידו בכל זמן ועת, אם לטוב אם למוטב. ומסוגל - שכן העומד בנסיון, מתעלה מדרגה לדרגה עד שזוכה לבא למעלות הצדיקים העומדים לפני האלהים.

רבינו זיע"א מפרש (מעגלי צדק, אות ז), כי משום כך נקרא העולם הזה בשם 'מגור', שהרי העולם כולו מלא בקליפות ומשטינים ומקטרגים העומדים להחטיא את בני האדם, ואם הצליחו במלאכתם הזויה, אז הם עולים למעלה כדי להשטין ולקטרג עליו. משום כך, האדם המחשב חשבון נפשו ומעשיו, מלא כל ימיו מגור ומורא מפניהם, וירא שמא יתגברו עליו, ואפילו אם כבר עברו עליו ימים רבים בלא חטא ועוון, אינו רואה עצמו בטוח מן החטא, שהרי כבר אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ב משנה ד): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".

בזה יש לפרש את האמור כאן בפסוק על האבות הקדושים, שהתגוררו ב'ארץ מגוריהם אשר גרו בה'. הכוונה לרמוז על המגור הגדול שבו התגוררו כל ימיהם, כי כל ישיבתם בזה

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ג')

סגולות גדולות בסעודות השבת

ובפרט שמצינו כמה סגולות גדולות בהן, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח). שבזכותן אדם נצול ממלחמת גוג ומגוג ומחבלו של משיח ומדינה של גיהנם, וגם כן הן תקון גדול לסעודות הרשות ומאכלות אסורות. וכיון שכל כך תועלת יש בהן איך יתעצל האדם לאבד טובה הרבה ולהגדיל ענש עליו.

(גנוי המלך)

המבטל סעודות שבת, האבות מקטרגים עליו

ובפרט שהן כנגד אבות העולם, ואם יבטל שום אחד מהן לא מלבד ענשו הגדול ופגמו למעלה, אלא אפלו אב מהאבות שבטל סעודתו הרי הוא לו מקטרג ואומר אם אב אני איה כבודי.

(גנוי המלך)

יזהר בקיום סעודה רביעית

גם סעדה רביעית צריך לזהר בקיומה לילות המלכה, וגם כן היא כנגד דוד המלך, לפי שדוד המלך ואבות העולם הם ארבע רגלי הכסא (זוהר ח"ב קז, ח"ג רסב). וצריך האדם להשלים הכסא בסעדת דוד המלך.

(גנוי המלך שם)

בעל תשובה יזהר מאוד בסעודות שבת

והנה בעל תשובה צריך לזהר בזה יותר כדי לתקן אשר עות, כי כל החטאים והעונות רבם ככלם נמשכים מרובי אכילה ושתייה וסעודות הרשות. ולכן לתקן צריך לזהר בסעודות השבת לקיים כראוי ושליל יבטל שום אחת מהן.

(גנוי המלך שם)

אכילת שבת מתקנת את חטא הקדמון

ואפשר להאכילה והתענוג של הימים טובים האלה, הוא תקון לחטא חוה ואדם שאכלו מעץ הדעת טוב ורע, שאמר הקדוש ברוך הוא התקון לזה הוא שיהיו ישראל מענגים השבתות וימים טובים, ותבוא האכילה הטהורה והמתרת של ימים הקדושים והטהורים, ותכפר על אכילת אסור וטמא שאכלו חוה ואדם.

(מעגלי צדק אות ח"ת, ד"ה חשתי)

התשובה מקובלת יותר ביום השבת

כתב בזהר הקדוש (ח"ב קלה): ובדברי המקבלים ז"ל (ראה שער הכוונות ענין ראש חודש), דביום השבת רחמים גוברים וכל הדינים מתבטלים ולפיכך אש של גיהנם כבה ביום השבת, לפי שכיון שהדינים מתבטלים, גם האש שבוצרת מתחם מתבטלת וככה. ולפיכך כיון שספרא אחרא אין לה שליטה ביום השבת, התשובה מקבלת ביום ההוא, דאין שטן מקטרג שיקטרג עליו. ולפיכך צריך להתעורר בעל תשובה בכל שבת ושבת ולהוסיף תשובה על תשובה, כיון דיום קדוש הוא לאלהינו, בודאי להתשובה מקבלת ביום זה, דעת רצון הוא.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נח)

שועתם על צער השכינה, עלתה השוועה עד כסא הכבוד ובקעה שערי שמים.

קנאת ה' על צער שכינתו כקנאת בני ישראל

כאשר ראה הקדוש ברוך הוא את בני האהובים מקנאים לכבוד השכינה וחפצים בגאולתה, עלה במחשבה לפניו כי אם בני ישראל מקנאים לה, בוודאי הוא עצמו צריך לקנא לה, ולכן התקנא לכבוד שכינתו להוציא שושנתו מבין החוחים. וזהו שאמר הכתוב 'וישמע אלהים את נאקתם' - 'נאקתם' אותיות 'קנאתם', היא הקנאה שקנאו ישראל לכבוד השכינה.

השכינה נקראת 'ברית'

מיד נתעורר גם הוא יתברך, 'ויזכור אלהים את בריתו' - היא השכינה הקדושה, אשר היתה 'את אברהם את יצחק ואת יעקב' - אשר על כולם שרתה השכינה הקדושה, ואל צער השכינה צרף ה' יתברך את צער בני ישראל, ונתמלא רחמים עליהם. וזהו סיום הכתוב: 'וירא אלהים את בני ישראל' - שני מיני צער יש כאן, צערה של 'את' - היא השכינה כידוע, וצערם של 'בני ישראל', ועל שניהם יחד נתמלא רחמים לפדותם - 'וידע אלהים'.

גאולת ישראל תלויה בגאולת השכינה

זו גם כוונת הכתוב כאן בפרשתנו: 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל' - 'נאקת' אותיות 'קנאת', כלומר, ראה ה' כי מקנאים ישראל לכבוד השכינה ורוצים להצילה מצרה, ולמרות שיעבורם בעצמם ביד המצרים הרשעים, לא שחו ליבם לכל זאת אלא אך ורק לגלות השכינה, ומשום כך 'אזכור את בריתו' - זכר גם הבורא יתברך את שכינתו הנקראת 'ברית', וממילא נזכרו ישראל יחד עימה, כי זה תלוי בזה.

אתקרי לילה, ולזמנין אתקרי ליל [ומה הם אומרים? שמר מה מלילה שמר מה מליל. הם תובעים אותי על הגבירה, מה עשיתי מהגבירה שלי. אזי הקדוש ברוך הוא מכניס את הפמליא שלו ואומר: ראו בני אהובי, שהם דחוקים בגלות ועוזבים את הצער שלהם ומבקשים ממני על הגבירה, ואומרים: שמר - אתה שנקרא שומר, איפה השמירה שלך? איפה השמירה של ביתך? מה מלילה - מה עשית מלילה, כך שמרת אותה? מה מלילה? שהרי לפעמים נקראת לילה ולפעמים נקראת ליל].

כך ארע גם בגלות מצרים, שידעו ישראל כי השכינה מצויה בגלות יחד עימם, ומשום כך לא פנו כלל אל צרתם, וכל בקשתם ובכיתם לפני ה' היתה שיגאל שכינתו וישיבנה אליו כבתחילה, ויסר ממנה יגון ואנחה.

התעוררות מידת הרחמים בצעקת ישראל על צער השכינה

כאשר ראה הקדוש ברוך הוא את בני אהוביו שאינם חשים כלל לרוע מצבם, ומתחננים אליו לגאול שכינתו, נתמלא עליהם רחמים, וראה כי מעתה ראויים הם שיתנהגו עימם לפנים משורת הדין.

אנחת ישראל - רק על השכינה

מעתה, כך יתפרשו הכתובים בפרשת שמות: 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה' - זו השכינה, הנקראת 'עבודת ה', ועליה - ורק עליה, נאנחו בני ישראל וזעקו לפני ה'. אנחה נוראה זו, השוברת כל גופו של אדם, היתה על צער השכינה, ואחת היתה בקשתם כי תכבד ואפילו תוכפל עבודתם עליהם, ובלבד שלא תהיה שכינת עונו שרויה בצער. על, ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה' - מתוך כך שהיתה עיקר

"אשה אחת ילדה במצרים שישים ריבוא", כי ידוע שמקור כל נשמות ישראל הוא מן השכינה הקדושה, וכאשר היתה השכינה - הנמשלת לאשה - מצויה בגלות מצרים, נולדו ויצאו ממנה כל שישים ריבוא נשמות ישראל הקדושים, ונאלו משם.

צער ישראל במצרים על צער השכינה

והנה, לא נעלמה מעם ישראל הקדושים ידיעה זו על גלות השכינה יחד עימם. ומשום כך, היו דואגים עליה מאוד, ומצטערים בצערה הגדול כשעומדת בגלות, עוד יותר ממה שדאגו על צערם שלהם עצמם. עד אשר אמרו לה' יתברך, כי מוכנים הם שיתווסף על צערם עוד כהנה וכהנה, ובלבד שלא יראו בצער השכינה, ותיגאל משבייתה. [וכבר נתבאר כעין זה לעיל בפרשת שמות, בביאור הכתוב (לעיל ב, כג-כד) 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב', ובדקדוק לשון הפסוקים, קחהו משם, וראה עוד להלן בביאור פסוקים אלו].

צעקת ישראל בגלות על צער השכינה

וכבר נמצא יסוד הדברים בווהר הקדוש (ח"ג דכ"ב ע"א), שם דרשו על הפסוק (ישעיה כא, יא) "שמר מה מלילה שמר מה מליל", שישאל מניחים את צערם וצועקים לפני ה' יתברך על צער השכינה. וזה לשונו: "ומאי אמרי. שומר מה מלילה שומר מה מליל, אינו תבען לי על מטרונתא, מה עבדית מן מטרונתא דילי. קדין קודשא בריך הוא כניש לפמליא דיליה, ואמר, חמו בני רחמי, דאינון דתיקין בגלותא, ושקין צערא דלהון, ותבעין לי על מטרונתא. ואמרי, שומר: אנת דאקרי שומר, אן הוא שמירה דילך אן הוא שמירה דביתך. מה מלילה: מה עבדת מלילה, הכי נטררת לה. מה מליל. דהא לזמנין

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגאון רבי אהרן טויסיג שליט"א: נענה רבי העניך ואמר: "אילו היה הנחש נשרף מן הקדושה של ה'שבת מוסר', לא היה עם ישראל זוכה לספר 'אזור אליהו', שאותו חיבר ה'שבת מוסר' על הצלתו מהנחש". לשמע דבריו חייכו כולם, ואף הרבי עצמו היה נראה שבע רצון ואמר: "העניך, ידעתי שאתה חכם, אבל לא ידעתי שהנך חכם מופלג כל כך!"...

מוות! אך ברגע שבו אדם חוטא ר"ל, הוא הופך לבהמה, ומאחר שהארי אינו מפחד מבהמה, ואף הזאב והנחש אינם חוששים ממנה, שולטת באדם החיה הרעה.

ואמנם כך ארע ל'אור החיים' הקדוש. נכספה וגם כלתה נפשו לנסוע לארץ ישראל ולהשתקע בה. לא היו לו אמצעים כספיים, לפיכך עשה את דרכו רגלית ממרוקו לכוון ארץ ישראל במשך ימים ולילות ארוכים.

באחד מן המדבריות שעבר בלוויית תלמידו, זינק לפתע אריה מולם. שאגותיו של האריה הרעידו את הסביבה כולה, והעידו כאלף עדים שהוא רעב עד מאד, ושני האנשים שהזדמנו מולו מתאימים ביותר למילוי תאוותיו...

זעק התלמיד בבהלה: "רבי, האריה רעב!", אך ה'אור החיים' נותר שלו ורגוע והורה לו שלא ידאג. כשנעמד האריה מולו פנים אל פנים, הרים ה'אור החיים' את התרבוש שחבש על ראשו כמנהג רבני מרוקו, ובין רגע הסתובב האריה אחרנית והתחיל לרוץ כל עוד נשמתו בו.

כשראה ה'אור החיים' את מבט הפליאה על פני תלמידו אמר: "על פי דרך הטבע לא ראיתי דרך להינצל מן האריה הרעב, לו היה בידי כלי נשק או כלי משחית אחר, יתכן והייתי משתמש בזה, אך כעת השתמשתי במאמר חז"ל, והרמתי את התרבוש כדי להראות לאריה שמעולם לא פגמתי בדבר, וכי צלם האלוקים שלי שלם לחלוטין ללא שום פגם או רבב. כשראה זאת האריה הוא פחד פחד מוות, ומיד ברח כדי שלא ייזוק.

"נמצא אפוא" - המשיך הרבי מקוצק - "שהעובדה שה'שבת מוסר' לא ניזוק מן הנחש אין בה כל חידוש, שהרי היה אדם קדוש, שבצדקותו וביראת השמים שלו היה שמור ומשומר מכל פגם, אולם קשה, איך יתכן שהנחש לא נשרף מן הקדושה שאפפה את הצדיק?"

שתקו התלמידים ואחד מהם, רבי העניך מאלכסנדר, שאל אם מותר לו להשיב.

"ודאי" - אמר הרבי - "הלא שאלה שאלתיכם!" נענה רבי העניך ואמר: "אילו היה הנחש נשרף מן הקדושה של ה'שבת מוסר', לא היה עם ישראל זוכה לספר 'אזור אליהו', שאותו חיבר ה'שבת מוסר' על הצלתו מהנחש."

לשמע דבריו חייכו כולם, ואף הרבי עצמו היה נראה שבע רצון ואמר: "העניך, ידעתי שאתה חכם, אבל לא ידעתי שהנך חכם מופלג כל כך!"... (מתוך 'דורש טוב' - הגדה של פסח)

בחשיכה ששררה במקום, שלא היה מואר באור הנר, לא הצליח לראות יותר מכך. נטל, אפוא, את החבל, קשר עצמו ועמד להתפלל. כשסיים את תפילתו והוריד את החגורה, הבחין לפתע כי החבל מתפתל בידיו, ועוד רגע התברר לו כי אין זה 'חבל' תמים, אלא נחש שחור שהתפתל במהירות על הרצפה, זחל החוצה ויצא מהבית. ברגע הראשון אחזה ברבי אליהו חרדה עצומה, ולרגל נס זה כתב את ספרו התפילה

החיות המזיקות והטורפות, יהיה טבוע פחד סמוי שלא להזיק לאדם, אלא שבכל זאת חיות רעות מזיקות לאדם כאשר הוא נדמה להם כבהמה... והכלל הוא, שיהודי השומר עצמו כפי שהתורה מצווה אותו ומקפיד ללמוד תורה, לקיים את מצוות ה' ולשמור את כל המוטל עליו לשמור - פוחדות החיות מצלם האלוקים שבו יותר מבני אדם! כשהן מבחינות באדם קדוש השומר על עצמו בקדושה ובטהרה, הן מפחדות ממנו אימת

והפליתי ביום ההוא את ארץ גִּשְׁן וגו' (ח, יח). בשעה שהחיות האימתניות הסתובבו ברחבי מצרים, חרצו את שיניהן כלפי המצרים וטרפום, הן לא נגעו בעם ישראל לרעה, ככתוב: "והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עמד עליה, לבלתי היות שם ערוב" (שמות ח, יח). או אז התגלה לעיני כל, כי לא הערוד ממית אלא החטא ממית, חיה רעה אינה אמורה להרוג מטבעה, אלא רק ממלאת היא את רצון ה' להיפרע מהחוטאים, ומי ששומר מצווה לא ידע רע!

ה'שבת מוסר', הלא הוא רבי אליהו הכהן, שחי לפני למעלה משלוש מאות שנה, היה אדם קדוש וצדיק, והחיד"א מעיד עליו שהצליח להחזיר, באמצעות שיחה אחת שמסר, אדם שהיה בשפל המדרגה מבחינה רוחנית. אחד מן הספרים שחיבר הוא הספר 'אזור אליהו', אשר כולו מיוסד על דברי חז"ל שהורו (שבת י ע"א), כי יהודי צריך לעשות הכנה רוחנית לפני התפילה, כמו שנאמר: "היכון לקראת אלקיך ישראל", ועליו לחגור בחגורה בעמדו לתפילה. בספר זה, הנקרא על שם מה שכתוב על אליהו הנביא: "ואזור עור אזור במתניו", ישנו ליקוט ממדרשים וממאמרי חז"ל וצדיקים עד דורו של ה'שבת מוסר' בענין חגירה בתפילה.

על הטעם לכך שחבר דוקא בענין זה, מביא רבי חיים פלאגי זצ"ל מעשה מופלא: פעם ארע ל'שבת מוסר' שביקש לעמוד לתפילת מנחה, וחיפש לחגור את חגורתו אך לא מצאה. השעה התאחרה, ולפתע הבחין על הרצפה בחבל שחור וארוך. בחשיכה ששררה במקום, שלא היה מואר באור הנר, לא הצליח לראות יותר מכך. נטל, אפוא, את החבל, קשר עצמו ועמד להתפלל. כשסיים את תפילתו והוריד את החגורה, הבחין לפתע כי החבל מתפתל בידיו, ועוד רגע התברר לו כי אין זה 'חבל' תמים, אלא נחש שחור שהתפתל במהירות על הרצפה, זחל החוצה ויצא מהבית. ברגע הראשון אחזה ברבי אליהו חרדה עצומה, ולרגל נס זה כתב את ספרו בענין חגירת חגורה בשעת התפילה.

בהזדמנות כלשהי סיפר הרבי מקוצק זצ"ל מעשה זה לתלמידיו, ולאחריו אמר: "עצם העובדה שה'שבת מוסר' לא ניזוק על ידי הנחש אינה פלא כלל, שהרי חז"ל קבעו (חולין ה ע"ב): 'אדם ובהמה תושיע ה' - אין חיה רעה שולטת על האדם אלא אם כן הוא נדמה לה כבהמה'."

כלל קבע הקב"ה בעולמו: "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" (בראשית ט ב), בכל

אוצרות הפרשה

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: אך מה לנו כי נתמה על פרעה. אם על המצרים נחתו עשר מכות, כמה ספגנו אנו! מהבחינה הבטחונית והכלכלית, המדינית והבריאותית, החינוכית והערכית. האם פקחו קברניטינו עיניהם, האמרו "אצבע אלקים היא", או תלו הכל בטבע ובמזל... ומדוע נתמה על מנהיגינו, איך מתייחסים אנו עצמנו למאורעות חיינו? מתי אמרנו: "אצבע אלקים היא!"

דיני הכשרות.

כעבור שבועיים חזר היהודי, סיפר שברכת הרב עזרה, ועניינו הסתדר על הצד היותר טוב, בסינתא דשמיא. גם אכסניה מהודרת מצא, והכשרות - מעל לכל ספק! "הפלא ופלא", התרגש. "לכאורה, חילוניים הם. הולכים בלא כיסוי ראש, ובבית אין מזוזות.

אבל הכשרות, אין מה לדבר!" הרב נדרך. בית יהודי ללא מזוזה, מי ערב לכשרות המטבח? "מנין לך ששמרו על כשרות", התעניין. והיהודי חייך בזחיות: "תנוח דעת הרב! גם אני חששתי בתחילה. אבל ראיתי שלצד כל סועד הניחו כף, וסכין, ומיגרת. מיד הבנתי שהכשרות בראש מעייניהם!" "מיגרת?" תמה הרב. "מה זאת?" "הא, המצאה גאונית, חומרה של עשירים! מנין הרב, חוששים הם שמא יבקש מישהו להתחכך בשעת הסעודה, ויטמא את ידיו. לפיכך הניחו לו בצידו קילשון זעיר להתחכך בו בלא שיגע בידו בבשרו!"... חשכו עיני הרב. הבין שהכפרי ראה מזלג לראשונה בחייו, ולא הבין מה שימוש. הבין שזו מיגרת של מחמירים, ונהנה מהמצאת הכשרות... מי יודע מה אכל שם על סמך ההידור המדומה... אבל הכפרי אינו אשם, באמת שלא. הוא תרגם מה שראה למושגיו, ואשריו שאלו המושגים וזה עולמו...

ופרעה, אם שבוי הוא בהשקפת עולם נעדרת אלוקים, ועולמו עולם חרטומים ומכשפים, טבע ומזל, מקבע הוא הכל לאותה השקפת עולם.

אך מה לנו כי נתמה על פרעה. אם על המצרים נחתו עשר מכות, כמה ספגנו אנו! מהבחינה הבטחונית והכלכלית, המדינית והבריאותית, החינוכית והערכית. האם פקחו קברניטינו עיניהם, האמרו "אצבע אלקים היא", או תלו הכל בטבע ובמזל... ומדוע נתמה על מנהיגינו, איך מתייחסים אנו עצמנו למאורעות חיינו? מתי אמרנו: "אצבע אלקים היא!"

(הג"ר שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

הרב נדרך. בית יהודי ללא מזוזה, מי ערב לכשרות המטבח? מנין לך ששמרו על כשרות, התעניין. והיהודי חייך בזחיות: "תנוח דעת הרב! גם אני חששתי בתחילה. אבל ראיתי שלצד כל סועד הניחו כף, וסכין, ומיגרת. מיד הבנתי שהכשרות בראש מעייניהם!" "מיגרת?" תמה הרב. "מה זאת?" "הא, המצאה גאונית, חומרה של עשירים! מנין הרב, חוששים הם שמא יבקש מישהו להתחכך בשעת הסעודה, ויטמא את ידיו. לפיכך הניחו לו בצידו קילשון זעיר להתחכך בו בלא שיגע בידו בבשרו!"

נקודת המבט

מישהו מבין את פרעה? הוא מעביד עם שלם בלא הצדקה, בכפיות טובה.

בהתעללות מחפירה. נדרש לשלחם, ומסרב. ניחא. אבל הגואל מודיעו שבא הוא מכוחו של בורא עולם, מזהירו שחיי וחי עמו יהפכו לסיט. ופרעה: "מי ה' אשר אשמע בקולו". ניחא, יראו לך מי ה'. היאור, הנילוס, עורק החיים של מצרים, הופך לדם. הדגה מתה, נרקבת ומרעילה. מה תגובת פרעה, קורא הוא לחרטומים, הופכים הם בלהטיהם מעט מים (שקנו מהיהודים בכסף מלא) לדם. וזה מספיק לפרעה כדי להתעלם, להפנות עורף ולהקשות לב. כל מצרים מוצפת צפרדעים, בצלחות ובבגדים ובמצעים, זוועה.

מה תגובת פרעה, החרטומים מוזמנים, מוסיפים עוד מעט צפרדעים על ההמון העצום, ופרעה כבר רגוע. משה רבינו מורה, וגופם של המצרים נעשה שחור מרוב כינים, האדמה הופכת למרובד של כינים, רק היהודים נקיים מהם, הם ובהמתם. החרטומים מרימים ידים, ומה הם אומרים? טוענים כי "לא באה זאת המכה בעבור ישראל, לשלחם, רק מכת טבע היא, כפי מערכת הכוכבים על מזל ארץ מצרים". אסון טבע או מזל רע, העיקר: להתעלם...

איך אפשר, עד כדי כך!

ואין זו שאלה. שבוי האדם בתפיסת עולם, יוצר לעצמו מבט על המתרחש, ואינו מסוגל לחרוג, להבין אחרת. מתאים הוא הכל לראייתו והשקפתו.

מעשה ביהודי כפרי שבא אל הרב, לקבל ברכת פרידה. עניין לו להסדיר במטרופולין. מבקש הוא ברכת הצלחה. "והיכן תתאכסן?" חוקר הרב. והיהודי עונה: "אחינו היהודים מכניסי אורחים, ודאי אמצא אכסניה נדיבה". הרב, שידע שלא כל יהודי הכרך מקפידים על קלה כחמורה, הזהירו לבדוק היטב אורחות הבית, האם נזהרים שם בכל

אוצרות הפרשה

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: זהו שכתב רש"י בפרשתו: 'ויאמר אליו אני ה', נאמן לשלם שכר', ובמדרש (שמו"ר ו, ב) איתא על פסוק זה: 'חייך יש לך לידע, שנאמר (קהלת ז, ח) 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. והיינו שהקב"ה משלם שכרו של האדם ועושה לו טובה אחר שנים בזכות מעשה חסד שעשה, וזהו 'טוב אחרית דבר מראשיתו', שהטובה שלאחר שנים הוא בגלל מעשה טוב שעשה מראשיתו.

גם היהודי הנ"ל הביא את סחורתו למכור שם, וכאשר נכנס לחדרו של הממונה התבונן בו הלה ארוכות ואמר לו: 'אני מכיר אותך מהיכן שהוא', היהודי חייך במבוכה: 'מסתמא הנך מחליף אותי באחר, מעולם לא ראיתך', אך הלה התעקש: 'כבר נפגשנו איזה פעם, איני מצליח להזכר היכן ואיך', פתאום הכה על השולחן בשמחה וקרא: 'וודאי, נזכרתי היכן ראיתי אותך, אתה היהודי הנפלא ששאלת ממנו את התפילין בבאסטאן אחר שלקחת חולה מניו יארק! בהתרגשות רבה הוסיף ואמר לו: 'דע לך שהתפעלתי מאוד ממך באותו יום, וכאות הערכה אמכור את סחורתך בלי תשלום גמול כלל!! אכן, 'אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה...'

וזהו שכתב רש"י בפרשתו (שמות ו ב): 'ויאמר אליו אני ה', נאמן לשלם שכר', ובמדרש (שמו"ר ו ב) איתא על פסוק זה: 'חייך יש לך לידע, שנאמר (קהלת ז ח) 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. והיינו שהקב"ה משלם שכרו של האדם ועושה לו טובה אחר שנים בזכות מעשה חסד שעשה, וזהו 'טוב אחרית דבר מראשיתו', שהטובה שלאחר שנים הוא בגלל מעשה טוב שעשה מראשיתו.

(הג"ר מאיר צוויבל - נר המאיר)

והנה, המתנדב הלז עסק לפרנסתו בסחורה מסוימת, ולבד מחובתו שהחזיק במשך כל השנה, נהג לנסוע בקביעות ליריד הגדול המתקיים אחת לתקופה בעיר מסוימת למכור שם את סחורתו. וזה מעשה היריד: פעם בכמה שנים מתכנסים סוחרים מכל קצוי המדינה למרכז גדול, במרכז הלזה ישנם אולמות מפוארים עצומים בגדלם הערוכים במיוחד לימים אלו, כל סוחר מסדר את סחורתו במקום מיוחד, ויש שם אחראי שהוא ממונה למכור את כל הסחורות כולם, וכל סוחר צריך לשלם לו סכום של מאה וחמישים אלף דאללער.

גמילות חסדים מצמיחה טובה לאחר זמן
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' (ו, ב). וברש"י נאמן לשלם שכר.

עובדא נפלאה הגיעה לידי, באחד שהיה חבר בחברת 'חסד' שנוסעים עם החולים ובני משפחותיהם לבתי חולים שלא על מנת לקבל פרס. פעם אחת באמצע הלילה קיבל בקשה לנסוע עם חולה מניו יארק לבית החולים בבאסטאן, מרחק הגון של כמה שעות נסיעה, הלה לא חשב פעמיים, יהודי נזקק לעזרה והוא יישן על מיטתו! מיד נסע לביתו של החולה ויצאו לדרך הארוכה לבאסטאן.

באשמורת הבוקר הגיעו למחוז חפצם, המתנדב הוריד את החולה בבית החולים ופנה לבית המדרש סמוך להתפלל שחרית, דא עקא, שמחמת המהירות בלילה לצאת מביתו לא נטל עמו את הטלית ותפילין, וכעת אין לו במה להתפלל. בלית ברירה פנה לאחד המתפללים שסיים להתפלל, סיפר לו כל אותו המעשה, וביקש ממנו שישאיל לו את הטלית ותפילין. הלה התרשם מאוד ממעשהו והסכים להשאיל לו את תפיליו בחפץ לב, אחר התפילה החזיר המתנדב את התפילין וחזר לביתו וכל הענין נשכח כלא היה.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
 ביאור משולב שזור באומנות בית המילים
 'אור תורה' | 'עורת חיים'
 הערות, צינים ומקורות
 עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נחמית:
 הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הקד
 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
 'מאורי החיים' - מקורות מחדל
 ביאור רש"י
 עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

איר"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-20-44
 להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם תלמיד חכם רשאי לצום בתענית שובבי"ם | יציאת יד"ח אמירת שנים מקרא ואחת תרגום בלימוד החק | בטעם אמירת שנים מקרא ואחד תרגום ביום שישי | חיוב זימון בסעודות גדולות | האם מועיל כוונה מראש לא להצטרף לזימון

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

חוטא. וכן לא בכל סיגופים אלא להרבות בלמוד. אכן במשנ"ב הנ"ל הוסיף וכתב דלא מיירי בעוונות ידועים, ואם כן בתענית שובבי"ם יתכן שזה נחשב עונות ידועים כי השובבים באים על החטא הידוע.

ובספר עמק שובבים (כרך ב סימן יא) כתב: נאמר במסכת סופרים (פכ"א) אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן... והתלמידים מתענים בו שני וחמישי מפני חילול השם, ומפני כבוד ההיכל ששרף, עכ"ל.

ומשמע דגם מי שאינו יוצא מן הכלל יכול להתענות, ואפשר דהטעם הוא דשני וחמישי שונה מכל שאר התעניות, משום דאינו מתענה להרוחת עצמו, אלא מתענה כחלק מאבילות חורבן הבית וחילול ה', ועוד כתב שם דשובבי"ם הנהיגו חכמי הדורות. ולמעשה כל אחד יתייעץ עם רבותיו כיצד לנהוג.

שיתענה, וז"ל: ומה שאתה כותב אם צריך אתה להתענות איזה תעניתים אין כדאי לפניך ולכל אדם שעוסקים בתורה כי ח"ו בא לידי בטול ואם אף לא בא לבטול בכמות בא לבטול באיכות וחז"ל אמרו בתענית דף יא ע"א שהיושב בתענית נקרא

האם תלמיד חכם רשאי לצום בתענית שובבי"ם

שאלה: האם תלמיד חכם רשאי לצום בתענית שובבי"ם?

תשובה: נאמר בתענית דף יא ע"א אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא, אמר ריש לקיש אין ת"ח רשאי לישוב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים, ונאמר בשו"ע (סימן תקעא סעי' א - ב) היושב בתענית, אם יכול לסבול התענית נקרא קדוש, ואם לאו נקרא חוטא, ת"ח אינו רשאי לשבת בתענית, מפני שממעט מלאכת שמים, אלא אם כן הציבור מתענים, וכתב במשנ"ב (שם סק"ג) שמי שתורתו אומנותו נקרא ת"ח לענין זה. ויעוין עוד באגרות משה (יו"ד ח"ג סימן צו אות ט) שכתב לגבי מי שנהיה בן עשרים, אם יש ענין

נביאים וכתובים מאידים בבדוקה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

יש שישים ריבוא א'ותיות ליתורה, כי כל אחד מישראל מקבל את חיותו מאות אחת שבתורה. ומבאר האריז"ל שנשמות גרים אחיותם בלשון ארמית שהוא ממוצע בין לשון קודש ובין שאר לשונות הגוים. והנה בעודם בין הגוים הנה הם בבחינת לשון ארמית של חול שהוא לשון של גוים. אבל כאשר אנו משתמשים בלשון ארמית לצד הקדושה, על ידי שאנו קוראים בתורה שנים מקרא ואחד תרגום, בכך אנו מעלים את נשמות הגרים שאחיותם בלשון תרגום להעלותם אל הקדושה. וזהו ענין אונקלוס הגר שתרגם את כל התורה בלשון ארמית, כי הוא בעצמו היה גר שזכה להיכנס בתוך הקדושה ולהתגייר.

יתכן לפי זה שהרי הרבה מאבות האומה באו מאומות העולם (ראה אוה"ח הק' בראשית מט ט), אם כן, יש שייכות להכל לעניין זה של לשון ארמי, ולכן כבר בתורה מצינו אודות לבן שהיה חותנו של יעקב אבינו ע"ה שהיה קורא 'גר שהדוּתא' (בראשית לא מז). וע"כ יש מצוה על כל אחד לקרוא ביום שישי שנים מקרא ואחד תרגום את הפרשה. זאת מלבד מה ששומעים הקריאה בציבור (ש"ע שם), כי כאמור יש בזה גם חיוב בדיבור כנגד שרשי נשמות ישראל וחלקם בתורה.

מקרא ואחד תרגום, ואינו יוצא יד"ח ע"י לימוד החק לישראל.

וכן כתב בכף החיים (סימן קלב סק"ו) שבכל יום יקרא מפרשת השבוע לפי סדר הימים (חק לישראל), ואחר כך ביום השישי יקרא כל הפרשה כולה מתחלתה ועד סופה שנים מקרא ואחד תרגום.

וכן מובא בסידור הרש"ש (עץ התדהר, מוסף ר"ח אחר עלינו לשבח) שיש ללמוד כל יום שנים מקרא ואחד תרגום, ונביאים וכתובים פעם אחת מקרא ופעם אחת תרגום (חק לישראל), ובליל שישי ללמוד כ"ו פסוקים פעם אחת מקרא בלי תרגום. וביום שישי יקרא פרשת השבוע כולה שנים מקרא ואחת תרגום.

בטעם אמירת שנים מקרא ואחד תרגום ביום שישי

מובא ב"לקוטי תורה" להאריז"ל (טעמי המצוות פר' ואתחנן), הטעם שצריך לקרוא ביום שישי שנים מקרא ואחד תרגום, על פי מה שאמרו הקדמונים, כי ישראל נוטריקון

יציאת יד"ח אמירת שנים מקרא ואחת תרגום בלימוד החק

פסק בש"ע (סימן רפ"ה ס"א) שחייב אדם לקרוא כל שבוע שנים מקרא ואחת תרגום את פרשת השבוע.

הבן איש חי (פרשת לך לך אות ט') מביא מהאר"י שההכנות לשבת הם במחשבה, דיבור, ומעשה. וההכנה בדיבור הוא הסדר של 'חק לישראל' המתוקן עפ"י האר"י. דהיינו ללמוד בכל יום שנים מקרא ואחד תרגום, ונביאים וכתובים פעם אחת מקרא ופעם אחת תרגום, ובליל שישי ללמוד כ"ו פסוקים פעם אחת מקרא בלי תרגום.

יש שרוצים לומר שיוצא יד"ח במה שקורא באמצע השבוע, משום שכתוב 'לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום', ומזה שכתוב ישלים משמע שלא צריך לחזור על מה שקרא כבר בסדר הלימוד חק לישראל.

אך כתב הבן איש חי (שם סעיף יא) שחוץ מהלימוד של חק ישראל כל יום, צריך לעשות עוד הכנה בדיבור ביום השישי עצמו, לקרות הפרשה כולה שנים מקרא ואחד תרגום. ונמצא לדבריו שיש לחזור ביום שישי ולקרוא כל הפרשה שנים

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

כוונה מראש לא להצטרף לזימון

שאלה: אחד הסועדים מבקש לצאת מוקדם ולא להתחייב בזימון, האם יועיל לכוון מתחילה שלא להתחייב בזימון ויוכל לברך לעצמו.

תשובה: כיון שהתחייבו בזימון לא מועילה כוונה הפוכה, והוא כעין שיכוון שלא להתחייב בברכת המזון (אגרות משה א אורח חיים נו), ואמנם אם כיוון שלא 'להצטרף' יחד לאכילה אלא שייחשב שאוכל בפני עצמו נראה שיועיל (שו"ת חכמת שלמה קצג). ולכן אם לבסוף נמלך בדעתו להצטרף לאכילה עמהם לא יוכל לזמן מאחר ולא חייב בזימון זה. אך אם אחר שהחליט להצטרף יחד עמהם אכל כזית פת, כיון שסיימו יחד והצטרפו קודם, יוכל לזמן (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב ברכות תקסא).

מזה אחר שלא התחייבו בזימון, כסתימת השער הציון (שם כב) "מסתברא שאין לזמן דאין יאמרו נברך, והכוונה שנברכנו יחד ולבסוף מוכרחים להתחלק משום שאין אחד מוציא את חבריו" (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב ברכות תצה).

חיוב זימון בסעודות גדולות

שאלה: שלושה שאכלו כאחד אך כל אחד התחיל מעט אחר חברו כאשר קיבל פרוסת המוציא מהבוצע, האם נחשב שהתחילו יחד את הסעודה ומתחייבים בזימון.

תשובה: חיוב זימון הוא רק כאשר התחילו או סיימו יחד (משנה ברורה קצג, יט), ואמנם אי אפשר לצמצם ואין צורך שיתחילו בדיוק יחד, אלא מספיק שיתחיל בשעה שחברו עדיין תוך כדי אכילת כזית ראשון (ט"ז שם 1). ובסעודות גדולות כגון בישיבות שכולם יוצאים בקידוש אחד, אך כל אחד מברך המוציא על לחמניה לעצמו, אין זה נחשב שמחמת הקידוש התחילו יחד. לכן אם לא מסיימים יחד אסור לזמן בעשרה, כיון שלא התחייבו בזימון ויש בזה הוצאת שם שמים לבטלה וכמשמע מהמשנה ברורה (שם כד). ואף אם רוצים לזמן בשלושה יש להימנע

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא קמא דף עג-עט

שאלת שלום תלמיד לרבו

בגמ': כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי (בבא קמא עג, ב).

בספר חסידים (סי' צו) כתב: אל יתן שלום לרבו כדרך שנותנים חברים זה לזה, ולא יחזיר שלום כדרך שמחזירים שלום, אלא שוחה לפניו ביראה וכבוד, ואומר שלום עליך רבי ומורי.

דין זה מבואר בברכות (כז:): כמבואר ברש"י ותוספות (ברכות כז:), אולם הרא"ש כתב שבירושלמי משמע שאין תלמיד נותן שלום לרבו כלל, אך דעת הבבלי אינה כן שהרי אמרו ששיעור תוך כדי דיבור הוא כדרך שאלת תלמיד לרב, הרי שהתלמיד שואל בכבוד רבו.

אך החיד"א (ברית עולם שם) העיר על ראיית הרא"ש מסוגיין, שהרי גם בירושלמי מובא הדין של שיעור תוך כדי דיבור שהוא כדי שאילת תלמיד לרב, הרי שאין מכך ראייה שהתלמיד שואל בשלום רבו.

בשו"ע (יו"ד סי' רמב ס"ז) לא יתן שלום לרבו כדרך שנותן שלום לשאר העם, אלא שוחה לפניו ואומר לו ביראה ובכבוד שלום עליך רבי. ברעק"א (שם) כתב עפ"י סוגיין שיאמר לו שלום עליך רבי ומורי.

אמנם ברמ"א (שם) הביא בשם י"א, שאין לתלמיד לשאול בשלום רבו כלל, ובברכי יוסף (שם) כתב, שדוקא כשאין רבו רואה אותו, או אינו צריך להמציא את עצמו לשאול בשלום, אבל אם הוא עובר לפני רבו ורבו רואהו ואינו שואל בשלום, הרי זו דרך בורות.

עוד נפסק (שו"ע שם, ט"ז סק"ה) ואם רבו נתן לו שלום, משיב לו שלום עליך רבי ומורי, מפני שכל שמשיב שלום דרכו להוסיף קצת. ומדין זה כתב בשו"ת באר שבע (סי' נט) שמשמע שלא אמרו שהתלמיד צריך לכפול שלום אלא רק להוסיף קצת, והקשה על פסק השו"ע (יו"ד סי' קמח ס"י) שמשמע שאדם שהקדימו לו שלום, עליו לכפול בשלום.

הזיק מטבע עתיקה, ובכך התייקרה מטבע אחרת של הניזק

בגמ': מעשה ב"ר שסימא את עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדי יצא לחירות אמר לו למה א"ל שסימתי את עינו אמר לו אין בדבריך כלום שכבר אין לו עדים (בבא קמא עד, ב).

בסוגיין מסופר על רבן גמליאל שסימא את עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה כי היה תאב שטבי עבדו יצא לחפשי והמסמא עין עבדו יוצא לחירות.

בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קא) הקשה מדוע שמח רבן גמליאל הרי עבר על איסור חבלה ונהי שהיה שוגג גם שוגג צריך כפרה. וכתב לבאר שנראה בזה להוכיח כשיטת הטורי אבן (מגילה כח). שאדם יכול למחול על חבלתו שלא יעבור החובל בלאו, וטבי עבדו ודאי מחל על החבלה

קנה קדיש או עליה וחבירו גנבה

בגמ': הגונב עולתו של חברו והקריבה פטור (בבא קמא עו, א).

בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' שמה, הו"ד בפתחי תשובה יורה דעה סימן שעו סק"ז), כתב, שמעתי כד הוינא טליא בפפ"ד בשם הגאון שב יעקב בהיותו שם אמר להאבלים שכל מי שאומר קדיש שמגיע לחברו לא הועיל לעצמו ולא הפסיד לחברו דמ"מ עולה לנשמת מי ששייך לו.

ראיה ליסוד זה הביא החתם סופר ממה שאמרו בסוגיין, הגונב עולתו של חברו והקריבה פטור שהרי חזרה קרן לבעלים, והיינו שקמיה שמיה גליה למי העולה, וכך גם בנוגע לקדיש.

והנה בתוס' לקמן (צא). פסק באחד שקראו ש"ץ לקרות בתורה בא אחר וקרא דפטור מלשלם יו"ד זוו שהיה יכול לענות אמן. ובשו"ת צבי תפארת (סי' לז) הקשה מהא דפסק השו"ע באו"ח (סי' תקפה) שהמתפלל בחזקה אין עונים אחריו אמן וכתב הגר"א משום שהוא כגוזל את הצבור והעונה אחריו מסכים על הניאוף, ולפ"ז איך אפשר לקיים הפסק של ר"ת הנ"ל דהרי אסור לו לענות אמן ואמאי לא יצטרך לשלם היו"ד והובים. ובשו"ת גנזי יוסף (שווארצץ, סי' לה אות ח) כתב שיש לחלק בין ש"ץ שצריך להיות מרוצה לכל, לבין העולה לתורה שאינו צריך להיות מרוצה לקהל אלא באופן שגנו את העלייה מאחר, אם הקונה רוצה יכול לענות אמן, ובידו למחול לו, ואם לא ענה אמן איהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו למחול. ועיין בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' נז).

התחייב לתת מתנה כשימכור, ולבסוף הקדיש

בגמ': מה לי מוכרו להדיס מה לי מוכרו לשמים (בבא קמא עו, א).

בשו"ת מהריט"ץ (סי' ב) דן על ראובן שחייב את עצמו לחבירו בשטר לתת לו כשימכור את ביתו סך אלף זוז, ואחר זמן הקדיש ראובן את הבית לצורך ביהכני"ס ומסרו לקהל, אם פטור ראובן מחיובו כיון שעכ"פ לא מכרהו, או שמא גם

שרצה להשתחרר ולכן לא עבר רבן גמליאל על לאו ושמוח.

והנה בפוסקים דנו (ראה פניני הלכה לעיל יז): אודות אחד ששבר בקבוק יי"ש בבית מזיגה, ומיד אח"כ נכנס פתאום ממונה המלך וחיפש ולא מצא דבר, ואילו לא שבר זה את הבקבוק היה מקבל המוזג עונש חמור וגם היו מחרימים את הבקבוק, ונמצא שהנזק הציל את המוכר, האם על השובר לשלם.

עוד דנו הפוסקים אודות אדם שיש לו שני בולים יקרים מאד שכל אחד שוה הון רב ובא אחד וקרע לו בול אחד, ועי"ז עלה ערכו של הבול השני לאותו מחיר שעלו קודם שני הבולים יחד כיצד נדונו לענין חיוב מזיק.

ובשו"ת אור לציון (ח"א חו"מ סי' יא) כתב, ראובן היו לו שתי מטבעות של מטבע עתיקה מזמן קדום וכל מטבע ערכה עתה מאתים זוז עבור שהוטבעו לפני שנים רבות ואינם בנמצא, וחובבי עתיקות משלמים עבורם מחיר זה, והנה עמד שמעון ושף אחת מהן עד שהפסידה לחלוטין ומעתה עלה ממילא מחיר המטבע שנשארה לארבע מאות זוז, האם יתחייב שמעון בתשלומים עבור שהפסיד את המטבע הראשונה.

לאחר שהאריך בצדדי הדינים כתב, שמעון יש לו דין מזיק בידים ממון גמור של חבירו ואין לפוטרו מטעם שהושבח המטבע השני משום שבשעה שהגביהו כבר נתחייב בתשלומין אע"פ שעדיין לא הזיקו והרי עדיין לא הושבח המטבע השני. ואף אם הזיקו בלא הגבהה נראה שעדיין לא הספיק המטבע השני להתייקר עד שיתפרסם הדבר בין חובבי העתיקות. ואף אם נאמר שתיכף ומיד התייקר המטבע השני מ"מ יתחייב משום שהמזיק ממון חבירו אע"פ שלא הפסידו מתחייב בתשלומין ואינו יכול לטעון מה הפסדתיך. ואין המזיק זוכה בשבח או בחלק מן השבח של המטבע השנייה דאדם המזיק אינו זוכה בשבח נבילה ומכ"ש דבנ"ד שחפץ אחר הושבח ולא החפץ הניזוק בעצמו ומכל הנ"ל יוצא שמתחייב שמעון לשלם מאתים זוז כפי מה שהזיקו.

שאמרו בסוגיין גבי קדשים או כבש פרט לכלאים. ולדברי הלבוש שכלאים אסורים מחמת העבירה שנעשה בה, מדוע צריכים פסוק לקדשים למעט כלאים, והלא יש לאוסרה מחמת שנעבדה בה עבירה והוא מצוה הבאה בעבירה, ומכאן למד הט"ז שלא שייך כאן מצוה הבאה בעבירה.

אמנם כתב לאסור מטעם אחר שבסוגיין מבואר שאם מרבים כלאים שוב אין צורך לרבות נדמה מפני שזה פשוט לאסור, משמע שכלאים יש לאסור יותר מנדמה, ובאתרוג הדין הוא שאם הוא נדמה אסור, כמבואר בסוכה (לו). דומה לכושי פסול, פירש"י גדל כאן ונדמה לכושי נדמה הוא ופסול, וא"כ כ"ש כלאים שפסול באתרוג.

ועיין בשו"ת להורות נתן (ח"ח סי' סא אות טו) שהאריך בביאור דברי הט"ז.

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' נח) כתב להסתפק על פרי מורכב, שאולי כיון שפרי זה בא ע"י איסור לא שייך לברך שהחיינו לראות פרי זה, מפני שהוא נדמה כאילו מברכים שזכינו לראות שיש עוברי עבירה, ואף שכשר למצוה לרוב הפוסקים שחולקים על הלבוש שפוסל אתרוג מורכב מטעם שנעבדה בו עבירה, מ"מ לברך שהחיינו שהוא לשמוח על שיש פרי זה שבא ע"י עבירה אולי לא נאה לברך על זה, ולכן טוב לאכול אותם עם עוד פרי חדש ולברך על אותו הפרי ולצאת בזה גם על פרי זה.

ענין זה הובא בביאור הלכה (סי' רכה ד"ה פרי חדש) בשם הלק"ט שעל פירות המורכבים מין בשאינו מינו אין מברכין עליו לפי שבתחלתו נעשה נגד מצות הבורא, והביא שבתשובת שאילת יעב"ץ (סי' סג) חלק ע"ז והוכיח כדבריו שהרי לענין בריות נאות אף על הממזר יברך, ואין לך הרכבה פסולה יותר ממנו. ועיין בשדי חמד (מערכת ברכות סי' ב אות ז) שהאריך בזה.

בהליכות שלמה (פכ"ג אות יח) כתב שכל המדובר אינו אלא בפירות הבאים מהעצים שהורכבו זה בזה אבל כשלקחו את גרעיני הפירות המורכבים ושתלו מהם עצים אין בהם איסור כלל ולדברי הכל יש לברך עליהם שהחיינו.

זו לעשות שתי פעולות, להפקיע שם בעל חי, ולהשים שם אוכל. אבל בשינוי המראה כיון שאין המים מוגדרים כמשקים אחרים, ואין צריך להפקיע מהם שם משקים אחרים, אלא רק להחיל עליהם שם מים, בזה מועלת סברא זו. ולדינא פסק שמים אלו כשרים לנטילה אף טרם שחזרו להיות צלולים.

אתרוג מורכב, וברכת שהחיינו על נקטרינה

בגמ': אי לקדשים בהדיא כתיב בהו שור או כשב פרט לכלאים (בבא קמא עח, א).

בפוסקים האריכו רבות על אתרוג מורכב אם הוא כשר לצאת בו ידי חובה. בשו"ת מהר"ם אלשיך (סי' קל) דן בזה, וכתב שזה ברור ופשוט שאם הורכב ענף של לימון באילן אתרוגים, שאין יוצאים ידי חובה באתרוג הגדל באותו ענף, מכיון שאותו ענף שהורכב אינו מוציא אלא לימונים.

אלא שאף אם הורכב ענף של אתרוג בעץ לימונים שמוציא הענף ההוא דוגמת אתרוג, מ"מ בטל ענף האתרוג לגבי הלימון, מפני שהאתרוג הוא ילדה שהוא ענף חדש, והלימון הוא הזקינה שהוא העץ שהיה שם מקודם, ונמצא כאילו כולו לימון והתורה אמרה אתרוג, וזה אין כאן.

עוד כתב שיש לפסולו מחמת שזה כאתרוג החסר, שאם גרע חלק הלימון, חסר משלימותו של האתרוג.

בלבוש (או"ח סי' תרמט) כתב טעם לפסול אתרוג מורכב מהתורה. היות ונעבדה בו עברה, שהרי אסור להרכיב אילנות מין בשאינו מינו, ואפילו אם הורכב על ידי נכרי אסור, שהרי אף בני נח אסורים בהרכבה, וכיון שנעבדה בו עבירה אע"ג שמותר באכילה הוא מאוס לגבוה ולקיים בו מצוות, כמו בהמת כלאים שאע"ג שמתרת באכילה אסורה לקרבן מטעם שנעבדה בה עבירה ומאוסה לגבוה.

אולם הט"ז (שם סק"ג) הקשה על דבריו ממה

מתנה והקדש היא בכלל לשון מכירה. בקהלת יעקב (ח"ג סי' תעה) הביא חקירתו, וכתב ואנכי תמה על הרב שהרי בסוגיין אמרינן מה לי מוכרו להדיוט מה לי מוכרו לשמים, א"כ מאחר שכתב בשטר כשימכרנו, הרי הקדש ג"כ נקרא מכירה ומה מקום להסתפק בזה. ועיין בשו"ת דברי יעקב (שור, מהדו"ת סי' עז) מה שכתב בביאור דברי המהריט"ץ.

בשו"ת זכות אבות (דף י טור ד) כתב, שאף לסוברים שהקדש בדק הבית, הרי הוא בכלל מכירה, היינו רק בקדשי בדק הבית שלא נשאר שם הנותן עליו, שהרי הגבאי יכול למוכרו ולעשות בו כרצונו, אבל באופן שהקדישו לבית הכנסת והתנה על מנת שלא ימכר ולא ישתנה, שאפילו הציבור אינם יכולים לשנותו, וכ"ש שהניח פירות לזרעו אם יצטרכו להם, אם כן מעולם לא נעקר שמו ממנו, ואין זה מכירה אלא נתינה. ועיי"ש עוד מה שנקט בזה לדינא.

נטילת ידים במים שנראה בהם כעין ערפל לבן

בגמ': כל העומד לפדות כפדוי דמי (בבא קמא עז, ב).

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' יג) נשאל בענין נטילת ידים במים שניכר בהם כמין ענן ואחרי כמה רגעים מתעלם מן המים ונעשו מים שקופים כרגיל, ובשעת העלמת ענן הלבן מהמים נראה אדים שיצאו מהמים, אם מותר ליטול בהם לידים בעת שהענן הלבן עוד מעורב במים.

בתשובתו דן המנחת יצחק אם דבר זה הוא בכלל שינוי מראה, ולמעשה כתב שלכתחילה יש להמתין איזה רגעים קודם הנטילה עד שיחזור המים למראיתו, אבל אם כבר נטל א"צ נטילה עוד הפעם.

בשו"ת להורות נתן (ח"ד סי' ח) נשאל בכעין זה על נטילת ידים במים שיוצאים עכורים מחמת תערובת חומר ששמו במים למניעת מחלות, ולאחר זמן התערובת שוקעת בשולי הכלי והמים נעשים צלולים.

בתשובתו הביא דברי הפוסקים אם יש לחשוש מליטול ידים במים שנשתנה מראיהם מחמת עפר וצורות. והוסיף לדון בזה עפ"י מה שמבואר בסוגיין שלדעת ר' שמעון כל העומד להיזרק כזרוק דמי, ובחתם סופר (יו"ד סי' רנו) כתב שבמקום שאין הדבר מחוסר מעשה לכונ"ע הרי הוא כעשוי. אם כך כיון שתערובת זו עומדת לשקוע במים בתוך זמן קצר, הרי זה כאילו הפרדה כבר והמים כשרים לנטילה.

אולם כתב לרחות סברא זו עפ"י המבואר בתוס' בסוגיין (ד"ה פרה) שאין אומרים כלל זה 'כל העומד לעשות כעשוי דמי' בדבר שהוא בעל חי להחשיבו כאוכל. ואם כך היות שמים שנשתנה מראיהם פקע מהם שם מים, כדמשמע בכמה מקומות, לא מועילה סברת 'כל העומד ליעשות כעשוי דמי' להחשיבו למים.

ומכל מקום כתב שיש לחלק ולומר שאמנם סברת 'כל העומד ליעשות כעשוי דמי' אינה הופכת בעל חי לאכול היות ואין בכוח סברא

שי"ס ענין והדר מניקה
מחזורת מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינוי 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנות הספרים המובחרות

הרה"ק הרבי ר' משולם זוסיא מאניפולי זי"ע ב' שבט תק"ס

אין אנו יכולים להשיג ולהבין צפונות מעשיהם של רבותינו הקדושים, ובוודאי שלא לדעת את התיקונים הנשגבים שהיו עושים במעשיהם, אולם מעט מזעיר גילו לנו צדיקי הדורות, שהיה בדבר עניין נורא של השתתפות בגלות השכינה הקדושה, מלבד עצם הזיכוך שיש בייסורי הנדודים ממקום למקום, בגלות המכפרת עוון, ובקושי העוני והמחסור.

ועתה, כשהפונדקאי נכנס אל רבי זושא וביכה לפניו את מר גורלו הביט רבי זושא ביהודי הזקן והכיר אותו מיד. באותם ימי הגלות היו האחים הקדושים רגילים לבוא אליו לפונדק ולהתארח אצלו. באותן השנים היה היהודי רחוק מתורה ומצוות, מעין תינוק שנשבה בכבלי הגלות המרה, לא היה מי שיחנכו וגם מגוריו בקרב הגויים השכיחו ממנו את המעט שידע, אולם איש טוב ומטיב תמיד היה, ומשראה את האחים הקדושים הבין כי אנשי מעלה הם והיה מכבדם ביותרת הכבוד, פותח לפניהם שולחן ערוך במאכלים כשרים ומזינים ומציע להם מיטה לשנת לילה.

האחים הקדושים בראותם את מידת תמימותו וישרותו של מארחם היו משתדלים בכל פעם לטעת בו ובבני ביתו יסודות חשובים מתורת ה' ומצוותיה. היו אומרים לפניהם דברי אגדה, שנפשו של אדם מחבבת אותם, ואף מוסיפים ואומרים להם הלכות שונות ככל מה שהיה נדרש לפי מצב בני הבית.

מלבד זאת היו האחים הקדושים מרבים לספר למארח ולבני ביתו סיפורי צדיקים ומעשיות קודש מרבתיהם הגדולים, אור שבעת הימים הבעל שם טוב זיע"א ותלמידו הגדול המגיד ממעזריטש זיע"א. האחים הקדושים ראו בחוש שסיפורי הצדיקים עושים חריש עמוק בליבם ומכניסים בקרבם יראת שמים תמימה.

פתח רבי זושא ואמר לפונדקאי: האם זוכר אתה מימי קדם שהיו מגיעים להתארח אצלך שני אחים, יהודים חסידיים, והיית מקבל את פניהם בסבר פנים יפות? תחילה לא נזכר הזקן, עד שרבי זושא נתן לו כמה וכמה סימנים אודות המראה שהיה להם באותם ימים, ואכן הזקן נזכר, או אז הפתיעו רבי זושא ואמר לו: דע לך כי אחד מהם הייתי אני, ואילו השני היה אחי רבי אלימלך מליזענסק.

המשך רבי זושא ושאל: כלום זוכר אתה את סיפורי הצדיקים שהיינו רגילים לספר לך ולמשפחתך? הנה אחזור ואספר לך סיפור שאותו סיפרנו לך בפונדק, ועניינו של הסיפור דומה להפליא למקרה שלך.

פתח רבי זושא וסיפר: אל רבינו המגיד הקדוש ממעזריטש הגיע יהודי שאף הוא ניהל פונדק ואף הוא לא יכול היה לשמור את השבת על כל פרטיה ודקדוקיה. לאחר שיהודי תינה את צערו בפני המגיד, נענה המגיד והורה לו בצורה פסקנית ומוחלטת: עליך לעזוב מיד את הפונדק, לבטל

שזיהו את חולשתו הגופנית מצאו לעצמם תעלול חדש: מדי שבת בשבתו הייתה קבוצת גויים מגיעה ומבקשת לרכוש משקאות חריפים. הפונדקאי הזקן היה מנסה לומר להם כי הפונדק סגור בשבתות, אולם קבוצת הגויים הצעירים הייתה משימה את עצמה כאילו היא אינה מבינה את דבריו. שוב ושוב היו צועקים לו שיתן להם משקאות חריפים להרוות את צמאונם. וכשהיהודי סירב למכור להם, היו פורצים אל תוך הפונדק ועושים בו שמות בחיפושים אחר המשקאות.

הפונדקאי כמעט ונואש מלמצוא פתרון להצקות אלו שהתגברו והתחזקו משבת לשבת, כבר עלה בדעתו לסגור כליל את הפונדק אלא שלא ידע מהיכן ימצא את פרנסתו המועטת, עד שביום מהימים הגיע אליו שמו של הרה"ק הרבי רבי זושא מאניפולי זיע"א כפועל ישועות ונפלאות והוא החליט לנסוע לרבי זושא לבקש את עצתו וברכתו.

בעמדו בפני הרבי פרץ הפונדקאי הזקן בככי סוער עד שהדברים נעתקו מפיו. רק לאחר שנרגע מבכיו הצליח הזקן לספר לרבי זושא על הפונדק שפרנס אותו בכבוד במשך כל השנים, ועתה שהזקן התרגשה ובאה עליו צרה צרורה, והגויים מסיתים ומדיחים אותו לחילול שבת, מבקשים לקנות בשבתות, וכשהוא מסרב הרי הם שוברים ומחריבים מכל הבא לידם. רבי הושיעני, התייפח הזקן בככי, שכן איני יודע לשית עצות בנפשי כדת מה לעשות מול גויים רשעים אלו.

בשנים קדמוניות, בטרם החלו להנהיג עדות בישראל, היו האחים הקדושים, הני תרי צנתרי דדהבא, הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א והרה"ק הרבי רבי זושא מאניפולי זיע"א, יוצאים ועורכים גלות בין הכפרים והעיירות.

הרבי רבי זושא נולד לאביו רבי אליעזר ליפמאן זצ"ל בכפר לאפאחי שליד טיקטין. מנעוריו הצטיין בתכונה של חיפוש האמת, תמיד ביקש ושאל במה יעשה נחת רוח להבורא יתברך, וכל מה שנראה בעיניו כמסייע למטרה זו, לא הרפה ממנו, כך עלה ונתעלה במעלות עבודת ה'. כאשר שמע הבעל שם טוב הקדוש זיע"א הגיע לאוזניו, החליט ללכת אליו ואף יצא לדרך. אך לבסוף התיישב בדעתו שאין הליכה זאת כדאית בשל ביטול תורה ותפילה שבדרך, ושב לביתו. כעבור שנתיים החליט שוב לבוא אל הבעל שם טוב לקבל תורה מפיו, אך אז שמע כי הוא כבר נסתלק לשמי רום. (דרכי ציון)

התקרבותו לדרך החסידות החלה כאשר נפטר אביו הצדיק, והוא עבר להתגורר אצל דודו ר' אלימלך פייטל ממעזריטש, שהיה משמשו בקודש של הרה"ק רבי דוב בער זיע"א, אז דבקה נפשו במגיד ונעשה מחשובי תלמידיו, בהשפעתו הגיע גם אחיו הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק, שיש האומרים שהיה קטן ממנו בחמישה עשר שנים, לרבו זה, לאחר שנכח בעבודת אחיו ונתפעל מאוד, מאז נקשרה נפשם ביותר בצוותא חדא.

ידוע שבשם שניתן לספרו של רבי אלימלך, "נועם אלימלך", נתכוון על אחיו הגדול רבינו 'נועם' ביידיש הוא 'זיס', לרמז שמנייה ומאחיו נתווה הספר.

האחים הקדושים אף יצאו מספר שנים לגלות, לצורך תיקונים גבוהים ורמים, סיפורים רבים קשורים להני תרי צנתרי דדהבא, בעבודתם את השי"ת במסירות נפש באותה תקופה.

האריך לחיות כחמש עשרה שנה אחרי הסתלקות אחיו הנועם אלימלך זיע"א, נסתלק בשנת תק"ס כבן שבעים ושבע שנים, אחרי שבע שנים בהן התיישר בחוליו שקבל עליו לכפר על כלל ישראל. מנוחתו כבוד באניפולי, סמוך לציון רבו הרה"ק רבי דוב בער ממעזריטש זיע"א.

כך הציל יהודי מרדיפת הגויים שרצו להרוג

מעשה ביהודי תמים וישר דרך שהחזיק פונדק לפרנסתו. בפונדק זה היה בית מרוח קטן אליו היו מגיעים הגויים המקומיים לשתות משקאות חריפים ולהשתכר. הפונדק היה פתוח חמשה ימים בשבוע בלבד, כיון שבעל הפונדק היה שומר שבת כהלכתה. רוב ככל התושבים הסמוכים לפונדק הכירו את היהודי וידעו כי הוא מסרב למכור בשבת, אך עם זאת היו הגויים חוזרים שוב ושוב ומנסים את מזלם, מתדפקים על דלתות הפונדק ומבקשים לרכוש משקאות חריפים, אולם היהודי שגברתו היה וכוחו במתניו היה מגרשם בכוחו הגדול ומזהירים שלא יבואו שוב. במקרה שהגוי השים את עצמו כאילו אינו מבין, היה היהודי מכבדו במנה אחת אפיים והלה היה מבין את הדברים לאשורם.

חלפו שנים רבות, בעל הפונדק הזדקן, והגויים

של חול! עליך לקבל בעוז ובתעצומות כי במשך כל יום השבת לא תדבר דיבור של חול, וזאת מפני שעליך לתקן את הפגמים שפגמת בדיבורי חול בשבתות במשך כל השנים שעברו. מוטב איפוא כי תאמר את כל ספר התהלים ואף תקשיב לדרשותיהם של מגידיהם הבאים בשעות של אחר הצהריים של שבת, ובלבד שלא תוציא מפיה כל דיבור של חול.

סיים רבי זושא ואמר לפונדקאי: בוודאי תוהה אתה לאיזה עיר תסע ותפנה באישון לילה, הנה אף זאת אודיעך כי מוטב אם תקבע את מקום מושבך בעיר הגדולה לאלוקים, ברודי, עיר של חכמים ויראי השם, ושם יזמין לך השי"ת פרנסה ברווח ובכבוד. ועוד זאת אייעצך, כי את המסחר הראשון שיציעו לך בבואך לברודי, אותו תעשה ותצליח בו בכל אשר תפנה, כי זכות שבת קודש כבר עומדת לך.

בהתרגשות רבה נסע היהודי חזרה לביתו, כשהוא חושב כיצד ישכנע את בני משפחתו לארוז במהירות את חפציהם ולברוח מעירם בסודי סודות. אלא שתיכף עם בואו, עוד בטרם פצה את פיו לספר לאשתו את דברי רבי זושא, הקדימה היא וסיפרה לו כי הגויים המקומיים החלו בשעות האחרונות להתנהג כלפיהם בעזות נוראה: נכנסים הם לפונדק ועושים בו כבתוך שלהם, לוקחים משקאות בלי לשלם, ושוברים את הרהיטים ואת החלונות.

לא זו אף זו: לפני שעה קלה ביקר כאן בנו של הכומר המקומי, שבשונה מאביו שהוא שונא יהודים הרי הוא אוהבם ומחבבם, והוא סיפר לה שבשעה זו ממש יושבים בריונים וגברתנים בביתו של הכומר ומתייעצים כיצד יוכלו לעשות פוגרום ביהודי הסביבה ולגזול את רכושם.

עוד באותו לילה, כציוויו של רבי זושא, מיהר הפונדקאי יחד עם בני משפחתו וברחו על נפשם לעיר ברודי. שם נהג כעצתו וברכתו של הרבי רבי זושא, קיבל את הצעת המסחר הראשונה שבאה לפניו, וממנה התעשר מאוד. עד סוף ימיו היה יהודי זה מספר על נס ההצלה שלו, בזכות אמונת הצדיקים, ושומר בקפדנות על הוראת רבי זושא שלא לדבר בשבת דיבורים של חול.

(ספיר ויהלום ויקהל פ"ב - להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בה יסלקו אותך לחלוטין, לא רק מהפונדק אלא מארץ החיים, רח"ל. זוממים הם להעליל עליך עלילה קשה ולאחר מכן להתנפל עליך ועל הפונדק, לערוך בו פוגרום קשה ולהרוג אותך ואת בני ביתך ח"ו. כך הם יחמסו ממך את כל הרכוש שחסכת זה ארבעים שנה ויעבירו את הפונדק לרשותם.

עתה, שמע בקולי ועשה כעצתי: אם אין רצונך לסיים כאותו יהודי שברח בחרפה ובבזיון, בעירום ובחוסר כל, או חלילה לסיים באופן גרוע מכך, עליך לברוח משם בהקדם האפשרי. אל תמתין כלל, וכבר בלילה זה תקום ותמלט משם ואל תביט מאחוריך. את מה שתוכל לארוז, תשים על העגלה, ואילו על יתר חפצייך תוותר מראש. גם אל תבקש עתה לגבות את אותם החובות שהגויים חבים לך, מוטב לך לוותר עליהם מראש, כי בלאו הכי הגויים אינם מתכוננים לפרוע לך יותר את חובותיהם. תציל מבייתך את מה שיש באפשרותך, ועזוב את המקום לצמיתות בשקט ובסוד בלי שירגישו בכך הגויים.

רבי זושא, שידע כי זמנו של הפונדקאי קצר ומלאכתו מרובה, לא הכביר בדברים רבים, אלא הוסיף ואמר לו: זכית לקבל את ההארה משמיים לבוא ולשאול בעצתי ולהנצל מהרעה שכבר הייתה סמוכה ונראית אליך, בזכות סיפורי הצדיקים שסיפרנו בבייתך. סיפורי צדיקים אלו, שהיינו רגילים לספר לך ולבני משפחתך כהכרת הטוב על מידת הכנסת אורחים הנאה שנהגת בנו, הם אלו שהחידירו והשרישו מידה טובה זו של אמונת צדיקים, והיא שעמדה לך שהשכלת לבוא אלי בעוד מועד כדי שאהיירך ואתן לך את העצה הטובה שתצילך מהקמים עליך.

עוד זאת דע לך כי זכותה של שבת קודש, שהשתדלת כל ימך לשמור אותה ככל האפשר, היא שעמדה לך. סירובך העיקש למכור משקאות חריפים לגויים, למרות כל האיומים וההצקות, היא תגן עליך. וכעת, השבת, עליה שמרת במסירות, היא זו שתשמור עליך בעתיד וכך תינצל מכל צער ונזק.

לפיכך ראוי לך לכבד את יום השבת קודש ביותר, לשבות בו ולנוח בו באהבה וברצון כמצוות ה'. וביותר יש עליך לקבל על עצמך קבלה טובה ומוחלטת: שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך

את שכירות המקום, ואף לעקור את מקום מושבך מעיירה זו וללכת לגור בעיר אחרת.

אותו יהודי לא האמין למשמע אזניו. הוא לא העלה על דעתו שהמגיד יורה לו כדבר הזה. תחילה ניסה לומר למגיד כי זה הוא מקום פרנסתו, וכיצד יוותר עליו בעוד שעליו לספק מזון ומחיה לבני משפחתו. ענה לו המגיד כי עליו לבטוח בקב"ה, הזן ומפרנס לכל, והוא יתברך יזמין לו את פרנסתו גם באופן אחר. לאחר מכן ניסה היהודי לשכנע את המגיד לוותר על המעבר לעיר אחרת בתואנה כי אינו מסוגל ללכת אל הבלתי נודע ולעקור לעיר בו אינו מכיר אדם. אך המגיד עמד על שלו: עליך לעזוב את הפונדק ולעקור לעיר אחרת.

רופפת הייתה אמונת הצדיקים בליבו של אותו יהודי, קשה הייתה לו ההחלטה לקום ולעזוב את הכל ולעבור לעיר אחרת, והוא ביקש לדחות את ההחלטה. תחילה דחה זאת מיום ליום, לאחר מכן המשיך ודחה מחודש לחודש, עד שעצתו של המגיד כמעט ונשכחה מליבו.

סיים רבי זושא את הסיפור: סופו של אותו יהודי לא היה טוב. במקום שיקיים את עצת המגיד ויעזוב את הפונדק והעיר מרצונו הטוב, ביום מהימים קמו עליו גויי המקום וגירשו אותו בבושת פנים, בחרפה ובבזיון. הם לא נתנו לו לקחת כלום מכל רכושו, והוא יצא משם כשידיו על ראשו, עני וחסר כל.

המשיך רבי זושא ואמר לאותו פונדקאי זקן שעמד בפניו: דע לך כי לא לחינם בחרנו, אני ואחי רבי אלימלך, לספר לך את הסיפור הזה. כבר באותם ימים ידענו שגם עליך נגזר בדומה לאותו יהודי, וגם אתה תצטרך לעזוב את הפונדק שלך ואת העיר, ובחרנו ליעץ לך בסיפור זה להקדים רפואה למכה ולברוח מהעיר כל עוד יש לאל ידך להוציא משם את הונך ולעזוב בכבוד. לצערנו, לא הבנת את הרמז ונשארת לנהל את הפונדק, אלא שעתה הגיעה השעה הקשה ועליך לקבל את ההחלטה במהירות.

כדאי שתדע, הטעים רבי זושא ואמר לפונדקאי, שאותם גויים הבאים אל ביתך בשבתות ובימים טובים ומציקים לך שתמכור להם משקאות חריפים, אין הם מתכוונים להסתפק בכך. בחדרי חדרים ורקמים הם עליך מזימה שפלה ואיומה

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי ישראל אביחצירא זי"ע

ה"בבא סאלי"
ד' שבט תשד"מ

יעכב בידו מלהניח תפילין אלו בטענה כי בשל גילו הצעיר הוא עדיין אינו ראוי למדרגה זו המתאימה רק לאנשי מעלה. בשל סיבות אלו התנה הבבא סאלי עם הסופר שאיש לא ידע למי הוא כותב את תפילין אלו.

לאחר זמן קצר סיים הסופר לכתוב את התפילין המהודרות ומסרם להבבא סאלי תוך כדי שהוא מצהיר בפניו כי הוא קיים את ההסכם ולא גילה לאיש שרבינו הוא זה שקנה את התפילין. אלא שלמרבה הפלא, באותו יום ממש בו הבבא סאלי החל להניח את התפילין של רבינו תם קרא לו אביו, רבי מסעוד, באופן פתאומי וביקש לשוחח אתו.

בשיחתו של רבי מסעוד עם בנו, הוא גילה לו סוד נסתרים: הלילה ראיתי את מור אבי רבי יעקב זיע"א בחלום הלילה, והוא שאלני: הלא בנך רבי ישראל כבר עלה ונתעלה במעלות קדושים וטהורים והוא ראוי והגון להניח תפילין דרבינו תם, מדוע הוא אינו מניח תפילין אלו? סיים האב, רבי מסעוד, ואמר לבנו הבבא סאלי: אם כך הם דברי מור אבי, הרי שמבקש אני ממך למהר ולהזמין לך תפילין של רבינו תם!

בענווה גדולה השיב הבבא סאלי לאביו: תפילין אלו כבר הם מוכנים אצלי, הזמנתים אצל הסופר דמתא והם מהודרים להפליא, ואף הנחתים היום בבוקר! שמח רבי מסעוד על החלום ופתרונם ובאותו היום ערך כעין סעודת בר מצוה לבנו על כך שהחל להניח תפילין של רבינו תם.

(ספיר ויהלום וישב פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

'הדליקה תכבה מאליה'...

פעם אחת, פרצה דליקה בעיר נתיבות, בעיצומו של יום השבת. כאשר התקרבה הדליקה אל ביתו של הצדיק, הרה"ק רבי ישראל אביחצירא, ה"בבא סאלי", בקשו בני הבית להזעיק מכבי אש, כדי שהללו יבואו לכבות את הדליקה, אמר רבי ישראל אין כל צורך הדליקה תכבה מאליה...

וכך היה עוד בטרם הגיעו הלהבות אל בית הרב כבו מאליהם.

אמר רבי ישראל כאשר נשאל על מעשה מופת זה לא נביא אני ולא בן נביא, אלא שכך כתוב בפסוק: "וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה", ומיד אחר כך נסמך לו הפסוק: "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", לרמוז לנו, כי האש שולטת רק במקום שיש חילול שבת, ואילו בבית זה, אין חילולי שבת, על כן לא תשלוט בו האש!

(וקראת לשבת עונג)

במצות התפילין פנה אל הבבא סאלי וביקש לשמוע ממנו את חוות דעתו. מלבד עצם השאלה, ביקש האברך גם לדעת את האופן הנכון להנחת תפילין של רבינו תם, האם עליו להניחם יחד עם של רש"י או שמא יניחם בזה אחר זה.

לאחר שהאברך הציע את השאלה בפני הבבא סאלי, אמר לו הבבא סאלי כי הוא מעולם לא היה שואל שאלות כאלו, שכן בכל פעם שעלה בדעתו לקבל על עצמו הנהגה טובה ולהדר בלימוד התורה ובקיום המצוות, הוא תיכף ומיד היה מקבל זאת על עצמו וממהר להוציאו מהכח אל הפועל.

דוגמא לכך, סיפר הבבא סאלי, באמת הייתה לגבי הנחת תפילין של רבינו תם. היה זה לפני שבעים שנה, כשהוא היה בגיל שבע עשרה שנה, החלה לבעור בקרבו אש השתוקקות להניח גם תפילין דרבינו תם. איש צדיק וחסיד, ענוותן וירא אלקים היה בתאפיללת, ומלאכתו מלאכת קודש בהיותו סופר סת"ם. שעות רבות היה הסופר שוקד על הקלף ובקולמוסו היה מפליא להעלות את אותיות הקודש בכתב פניני ויפה במיוחד, תוך שהוא מכון כוונות רבות מספרי הקבלה והסוד.

לילה אחד הגיע הבבא סאלי אל ביתו של הסופר והמתיק עימו סוד. הנער הצעיר ביקש מהסופר להכין עבורו תפילין של רבינו תם ביתרון ההידור ובתכלית הכשרות, ואף הביא עימו את כל כספי חסכונוותיו אשר אגר במשך כל השנים ונתן אותם לסופר תמורת עבודת הקודש. אלא שתנאי קודם למעשה היה לו לנער הצעיר: רצונו העז והמוחלט שאף בריה בעולם לא תדע מרצונו להניח תפילין של רבינו תם, ובוודאי שלא יידעו כי הוא הזמין כתיבת תפילין אלו.

מלבד רצונו העז להסתיר את מידת החסידות וסלסולי הקדושה שהיה נוהג בהם, הוא חשש גם שמא אביו הגדול, הרה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א, בנו בכורו של רבינו האביר יעקב זיע"א,

רבינו הרה"ק רבי ישראל אביחצירא הידוע בכינויו ה"בבא סאלי", נולד בראש השנה שנת תר"ג, בעיר ריסאני שבמחוז תאפיללת שבמרוקו, לאביו רבי מסעוד אביחצירא ב"ר יעקב אביחצירא, ולאמו מרת עישה.

בשנת תרס"ח נפטר אביו רבי מסעוד. רבנו שהיה אז בן שמונה עשר שנה בלבד מונה לראש ישיבה במקום אביו. שלש עשרה שנה החזיק רבנו בתפקיד ראש הישיבה, אותה הקים אביו, רבי מסעוד, על שם רבי יעקב אביחצירא המכונה "אביר יעקב".

בשנת תרפ"פ, כאשר מלאו לרבנו שלושים שנה, התמנה לכהן כרב על כל מחוז תאפיללת.

בשנת תרפ"א עלה רבנו לארץ, גר בירושלים ולמד בישיבת המקובלים 'בית א-ל', לאחר זמן מה נאלץ רבנו לחזור למרוקו בגזירת רבו, רבי משה תורג'מן, ששלחו לחזק את בני הקהילה במחוז תפיללת. בשנת תרצ"ג שוב עלה רבנו לארץ. בתחילה גר בטבריה, שם נהג להשתטח על קברי צדיקים ולאחר זמן מה עבר לגור בירושלים ולמד בחברותא עם רבי עזרא עטייה בישיבת 'פורת יוסף', לאחר תקופת מה שוב חזר למרוקו. בשנת ת"ש נקרא לכהן כאב"ד בארפוד. בשנת תשי"ב בקר שוב רבנו בארץ ונדד בין יבנה לאשקלון, גם ביקור זה היה קצר מאד ורבנו שב למרוקו.

בשנת תשי"ד לא עמד יותר בגעגועיו ועלה שוב ארצה, הפעם כדי להשתקע בה סופית. רבנו חזר בנתיבות שבדרום הארץ כמקום לגור, ושם נשאר עד יום מותו ושם אף מנוחתו כבוד.

רבנו התפרסם כקדוש עליון אשר כל ברכותיו מתקיימות. מאות ואלפים היו מגיעים להתברך מפיו להושיע ולקבל עצה מועילה. רבנו היה מקובל על כל העדות והחוגים, אשכנזים וספרדים כולם העריצו אותו, ביתו היה פתוח לכל ואהבת ישראל שבו הייתה לשם דבר.

בשנותיו המאוחרות החל מצב בריאותו מתדרדר ורבנו הוצרך להתיר את נדרו על אכילת הבשר. בשנת תשד"מ, ביום ד' לחודש שבט עלתה נשמתו בסערה השמימה והוא השיב את נשמתו הקדושה ליוצרה.

התחיל להניח תפילין דרבינו תם בגיל י"ז

בשנת תשל"ז, באחד מביקוריו של הבבא סאלי בירושלים, נכנס ובא למעונו אברך אם להניח תפילין של רבינו תם. אותו אברך לא קיבל מבית אבותיו את המנהג להוסיף להניח תפילין של רבינו תם, והוא היה מניח מדי יום ביומו רק תפילין של רש"י. משעלה בדעתו להוסיף בקודש ולהדר

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב אלתר זי"ע

בעל השפת אמת ה' שבט תרס"ה

היינסדורף ורבי לייביש פוזנר. שניהם היו מנכבדי חסידי גור והיו עמודי התווך של בית החסידים הגוראי שהיה הגדול והנכבד בבתי החסידים של ז'עגראז'. בימיהם עוד היו חיים מהאריות של חסידות גור ששאבו את תורתם וחסידותם מבית המדרש המופלא והסוער של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, והם היו קובעים את משנת לימודם בבית החסידים, דבר יום ביומו.

רבי נטע היינסדורף שהיה למדן חריף ובעל מוח, היה יושב יום יום במשך שעות ארוכות בבית החסידים ועוסק בתורה בהתלהבות, כשהוא מעוטף בטליתו ועטור בתפיליו. עם זאת היה רבי נטע מעורב בענייני ציבור, ועושה הרבה למען הנצרכים. רבי לייבוש היה צעיר ממנו לימים, הוא היה חסיד גור בעל עזות דקדושה נמרץ ונלהב.

שני גיסים אלו, שהיו חרשתנים גדולים, הכירו בעירם את הסוחר הצעיר רבי שלמה סירקיס, שמלבד היותו סוחר ממולח ואיש מצליח אף היה תלמיד חכם מובהק, מלא וגדוש בתורה ובעבודה.

ביום מהימים פשטה השמועה בבית החסידים בז'עגראז' שחרשתן אחד, אף הוא מחסידי גור, נקלע לקשיים כספיים גדולים ועומד הוא לפשוט את הרגל. המשמעות של פשיטת רגל שכזאת הייתה איומה. מלבד הטרגדיה האישית של אותו סוחר, הייתה זו טרגדיה כפולה ומשולשת לכל אותם אנשים שהפקידו את כספם אצלו, כגון אבכים צעירים שנתנו בידו את הנדוניה שקיבלו לחתונתם, ובפרט אלמנות ויתומים שאת כספי הצדקה שאספו עבורם היו רגילים לתת לסוחרים כדי שהכסף יניב ויעשה פירות.

שני הגיסים קבלו על עצמם להוציא את הסוחר מן המיצר ולהעמידו על רגליו. הם הבינו שבכדי שהסוחר יוכל להשתקם עליו לקבל סכום כסף מסוים, וכך יוכל להמשיך לקנות סחורה ולמכור, ולצאת בזהירות מבאר השחת אליו נפל. החליטו הגיסים לצאת במגבית אצל הנגידים והעשירים ולבקש מהם לתת כתף תומכת לסוחר האומלל.

כמקובל במקרים שכאלה הכינו הגיסים רשימה מסודרת של אנשים אליהם ניתן לפנות ולבקש את עזרתם. לצד כל שם ושם כתבו הגיסים את הסכום שנראה להם כי יסכים לתרום. בסך הכל היה להם רשימה של עשרה אנשים מעשירי העיר, כשלתעמם כל אחד מהם יתרום אלף רובלים וכך יהיה בידם עשרת אלפים כדי לתת לסוחר. הם ידעו היטב כי לא תמיד הציפיות מוכיחות את עצמם, והסוחרים לא ממחרים לתת את הסכום שהוחלט עבורם, אבל זו הייתה ההשתדלות שעשו.

רבי לייביש פוזנר קיבל עליו את המשימה להסתובב אצל הסוחרים, והוא בחר תחילה לכולם לעלות אל רבי שלמה סירקיס. הכרותו עם רבי שלמה בתחומי הצדקה הייתה מוגבלת, הוא אכן הכירו כאדם תלמיד חכם וירא שמים, אך הוא לא ידע את הליכותיו וסדריו בענייני חלוקת

באים לגור שהפכה להיות מרכז עולמי של עבודת ה', תורה וחסידות.

בשנת תרס"ד פרצה מלחמה בין רוסיה ליפן, הצבא הרוסי גייס רבים מיהודי פולין וביניהם חסידי גור, רבנו שחרר לשלום חסידי דאג לכל אחד מאותם יהודים, בני משפחתו העידו כי בכל ימי המלחמה היה ישן על הרצפה ומתכסה עם מעילו, כשהיה קם היה מעילו רטוב כולו מדמעות, לאחר זמן מה לא עמדו לו כוחותיו ורבנו חלה, מצבו הדרדר בעוד הוא דואג לשלום חסידי.

בשנת תרס"ה ה' לחודש שבט, כשל כח הסבל, נשמתו עלתה בסערה השמימה.

סגולת השפת אמת

הגאון הנודע רבי מאיר דן פלאצקי ז"ל אב"ד דוואהרט שבפולין, בעל ה"כלי חמדה", כתב בספרו (פרשת פינחס): "שמעתי מכבוד אבי הרבני החסיד המנוח מו"ה חיים יצחק ז"ל בשם אדמו"ר הגאון הקדוש בעל שפת אמת זצוקלה"ה, שהשיב לאחד שהפציר בו שיתן לו סגולה לצורך חולה שהיה לו בתוך ביתו, והשיב לו מרן הקדוש זצ"ל בזה הלשון: יאמין לי כי אינני יודע סגולות, אמנם כבר אמר השי"ת (שמות יט, ה): והייתם לי סגולה [שזה הסגולה היותר בדוקה - שיעזור השי"ת]. עד כאן לשונו הזהב. ודפח"ח."

[בקובץ "הבאר" שיצא לאור בפולין (שנה ט"ו) כרך ג-ד עמ' קיג) מובא סיפור זה, ושם נוסף ביאור בתשובתו של מרן השפת אמת זי"ע: "היינו דלשמור את התורה היא הסגולה האמיתית לכל צרה שלא תבוא, וזהו רפואתה".]

כלי חמדה (פר' פינחס); קובץ הבאר (שנה טו) כרך ג-ד עמ' קיג)

יהי חלקי עמו

בעיר הפולנית הנודעה ז'עגראז' התגוררו שני גיסים, תלמידי חכמים וחסידים מופלגים, רבי נטע

רבי יהודה אריה לייב הידוע כבעל השפת אמת מגור, נולד בשנת תר"ז כ"ט ניסן, בעיר ווארשה שבפולין, לאביו הרה"ק רבי אברהם מרדכי בן הרה"ק רבי יצחק מרדכי בעל החידושי הרי"ם.

בהיותו בן שנתיים התייתם רבנו מאמו, שש שנים מאוחר יותר בשנת תרט"ו נתייתם אף מאביו, סבו בעל החידושי הרי"ם החליט לקחת אותו תחת חסותו ומאז היה רבנו צמוד לזקינו, לכל מקום לקחו עמו ועד פטירתו לא משה ידו מתוך ידיו.

זקינו שהיה חסיד של הרבי מקוצק ואף היה נוסע אליו לעיתים קרובות היה לוקח אתו את נכדו, "על מנת שיראה פנים של יהודי אמיתי". אע"פ שרבנו היה רק בן שתיים עשרה בזמן הסתלקותו של רבי מנחם מענדל מקוצק, בכל זאת ראה עצמו כל ימיו כחסידו ותלמידו.

הרי"ם שכן מלמד לרבנו שילמדו תורה, והתנה עמו שלש תנאים: שיעיר את רבנו כל בוקר לפני עלות השחר, שילמד עמו שמונה עשר שעות ברציפות, שבכל יום יחדשו משהו בלימודם.

בהגיעו לגיל ארבע עשרה השיאו סבו עם בת רבי יהודה קמינר, החתונה נערכה בעיר גור שבפולין באדר ב' תרכ"ב, לאחר החתונה נשאר בני הזוג לגור בעיר גור.

בשנת תרכ"ו שוב הכה הגורל, רבנו היה אז בן תשע עשרה כאשר סבו בעל החידושי הרי"ם נפטר ועלה לשמי רום, רבנו התייתם שוב פעם ואבד אבא נוסף, מורה, מחנך ורבי.

רבנו מלא את מקום סבו כאב"ד גור, והרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר מלא את מקומו בחסידות. רבנו נעשה אף לחסידו של רבי חנוך העניך והיה נוסע אליו פעמיים בשנה.

באותם שנים היה רבנו עדיין סמוך על שולחן סבתו ואף גר עמה באותו הבית, לאחר הסתלקותה נשבר מטה לחמו, רבנו שהחליט שלא להנות ממתנות חינוך, פתח בגור חנות בניהולה של אשתו מרת יוכבד רבקה.

בהיותו בן עשרים ושתיים שנה, שנת תר"ל, נפטר האדמו"ר מאלכסנדר והמוני החסידים קבלו את רבנותו ומרותו, אז החל רבנו לנהוג באדמורו"ת והוכיח כי אכן ראוי הוא לכך, טוהו לעצמו דרך בחסידות המשלבת קוצק גור ואלכסנדר, רבנו דרש סכום מינמאלי כשכר ולא הסכים לקבל פרוטה מעבר לכך, סכומי כסף עצומים היו עוברים תחת ידו, אך רבנו לא הסכים לקחת לבני ביתו ואפילו לקרוביו לא נתן כי אם משל עצמו.

באותם ימים היה רבנו ישן שעתים ביממה, כל דקה וכל רגע היו מחושבים אצלו, רבנו היה אף אב במשרה מלאה, ולעולם לא וויתר על לימוד עם ילדיו והיה בוחן אותם כל שבוע על ידיעותיהם.

רבנו היה קרוב מאד לחסידי, בימי אדמורו"ת גדלה חסידות גור, ורבנו הפך לגדול אדמו"רי פולין, רבבות יהודים חסידים ולא חסידים היו

אמת. הלוא דבר פלא והפלא הוא, וראוי שצדיק הדור יידע מכך.

עשו שני הגיסים נסיעה מיוחדת לעיירה גורא קאלאווריה, לבית מדרשו של הרה"ק השפת אמת. נכנסו אל הרבי וספרו באזניו את סיפורו המופלא של רבי שלמה סירקיס.

שמע השפת אמת את סיפורם של חסידיו, וכדרכו הגיב במלים קצרות: יהי חלקי עמו! רבי נטע שמע ושתק ואילו רבי לייבוש העז ושאל את הרבי: האם להביא אותו לגור? והרבי עונה במהירות: לאו דווקא, אבל ראוי שתחקרו אודותיו כיצד נוהג רבי שלמה זה בחיי היום יום שלו.

מששבו שני הגיסים לז'עיראז' לא חסכו כל מאמץ כדי לתהות על קנקנו של רבי שלמה, ובכל נסיעה שלהם לגור חזרו והזכירו את שמו של רבי שלמה והוסיפו שהם כבר מכירים אותו מקרוב ויודעים את תכונות רוחו ואת יראת השמים העמוקה שלו.

לאחר כשנה מסיפור המעשה, אמר הרבי מגור: הביאו אותו אלי! ואכן משנכנס רבי שלמה אל הרבי וראה את מראה פניו הקורנות הוא ידע כי זהו רבו. השפת אמת עצמו לא החליף אתו אלא מילים מעטות, אבל רבי שלמה כבר נכבש כולו והיה לחסיד של השפת אמת בלב ובנפש.

(סיפור ויהלום פר' מטות פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בדבר המובן מאליו.

ראה רבי שלמה את רבי לייבוש מופתע מהנהגה זו שטרם ראה או שמע כדוגמתו. יודע היה רבי שלמה היטב כי רגילים הם עסקני הצדקה להתקל בסירובים ובאכזבות, לבקש סכום מסוים ולקבל ממנו מחצה שלישי או רביעי, והנה כאן הוא קיבל פי ארבע מהמבוקש: לא אלף רובל אלא ארבע אלף רובל!

פתח איפוא רבי שלמה והסביר לו: בדקתי היטב מי אכן יתרום לך מרשימה זו שבידך, והיות ומכיר אני את האנשים שברשימה ויודע שמשלשה מהם לא תקבל אפילו פרוטה אחת, אם בשל שאין להם ואם בשל שאין הם מסוגלים לתת, ידעתי שיחסרו לך שלשת אלפים רובל, שהרי היה בדעתך לקבל מכל אחד מהם אלף רובל, לפיכך השלמתי אני את הסכום, ומלבד האלף רובל שאותם ביקשת ממני הוספתי ונתתי לך גם את חלקם של אלו.

יצא רבי לייבוש מביתו של רבי שלמה ומיהר אל גיסו לספר לו את דבר הפלא:

אברך שטרם מלאו לו עשרים וחמש שנה, אינו מכיר את הסוחר שהתמוטט, והנה הוא מוציא מכספו ללא אומר ודברים סכום מופרז של ארבעת אלפים רובל, כשכלל לא התבקש לעשות זאת. ואברך זה מהלך בצדי דרכים ואיש אינו יודע את גדולתו. החליטו שני הגיסים גם יחד שדבר זה ראוי לספר לרבים הגדול הרה"ק השפת

הצדקה שלו. רבי לייבוש נכנס לטרקלינו המפואר של רבי שלמה, והחל להסביר לו בהרחבה רבה את המשמעות הקשה של פשיטת רגל, הן כלפי הסוחר עצמו והן כלפי כל אלו שהשקיעו אצלו את כספם, ולכן הבקשה ממנו שיואיל לתת לסוחר זה סכום של אלף רובל.

הפתעתו של רבי לייבוש הפסיק אותו רבי שלמה מיד בתחילת דבריו. הוא חתך את דבריו בחדות ואמר לו: בבקשה, הראה לי את הרשימה שבידך, את הרשימה של הסוחרים מהם אתה מתעתד לקבל את הצדקה ואת הסכומים שנקבת שם עבור כל אחד ואחד.

חשכו עיניו של רבי לייבוש: בקשה מוזרה היא זו, מדוע מבקש רבי שלמה את הרשימה, האם הוא מבקש לתת לי עצות אל מי עלי לפנות ואל מי לא לפנות, שמא רוצה הוא להתערב בסכומים שנקבעו שם. מחשבות שונות רצו במוחו של רבי לייבוש אך הוא לא הסגירם כלפי חוץ. בשתיקה רועמת הגיש את הרשימה לידיו של רבי שלמה וראה אותו מביט בריכוז רב ברשימה.

עם תום עיונו ברשימה, קם רבי שלמה בחדות ופנה אל עבר הכספת הגדולה שעמדה בפינת החדר. הוא שלף מפתח רב ממדים ונעץ בכספת, סובב לכאן ולכאן כמה פעמים, ושולף מתוכה ארבע חבילות שבכל אחת יש אלף רובל, ומושיט אותם בשתיקה לרבי לייבוש, כאילו מדובר כאן

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ז' שבט תקע"ד

הקדוש, על אף החורף הפולני המושלג. האבני נזר והשפת אמת זי"ע"א, היו שולחים לצינו את הנצרכים להתגייס לצבא, אמרו כי משם ישועתם קרובה לבוא.

רמז נפלא באות ו"ו הנכתבת בשלשה אופנים

בספר טיול בפרדס לרבי שלמה זלמן אהרנרייך זצ"ל ה"ד (ח"א מערכת א' אות י) מספר כי כשהיה בירושלים שמע מתלמיד חכם אחד נכד הצדיק רבי דוד מלעלוב, שאמר בשם זקנו: האות ו"ו נכתבת בשלשה אופנים: ו"ו וא"ו ו"ו.

וביאור הענין כי וא"ו בגימטריה י"ג - כמנין "אחד", והיא רומזת לקודשא בריך הוא. ו"ו בגימטריה כ"ב - רמז לכ"ב אותיות התורה הקדושה, וכמו שאמרו: אין תורה אלא קודשא בריך הוא. והאופן השלישי - ו"ו - הנה הוא רומז למה שדרשו עוד בזוהר הקדוש (אחרי מות עג.): קודשא בריך הוא וישראל ואורייתא חד הוא - ו"ו בגימטריה י"ב, כנגד י"ב שבטי קה, הלא הם ישראל'

להבה, והיה כאב רחמן לכל יהודי באשר הוא שם, והאיר פנים לכל אחד ואחד בסבר פנים יפות ובנעימות.

ביום ז' שבט תקע"ד כבו המאורות. ציונו הקדוש אשר בלעלוב, מפורסם היה כמקום מסוגל להיפקד בישועה ורחמים, מידי שנה בהתקרב יום ההילולא, מלאו הדרכים המובילות לעלובה עגלות עמוסות אנשים, שהגיעו ממרחקים להעתיק בציון

רבינו נולד בשנת תק"ו לאביו רבי שלמה ז"ל ולאמו הצדקנית מרת רבקה שהיו אנשים יראים ושלמים מגזע היחס ומשורש מלכות בית דוד. כבר משחר טל ילדותו פקיע שמה כקדוש מרחם, בצדקתו ובטהרתו הגדולים.

רבינו חי חיי צער מתוך עוני ודוחק וכל ימיו הסתפק במועט. מסופר שפעם נזדמנו לביתו הרבה אורחים על שבת קודש, וזוגתו הרבנית הצדיקת מרת חנה שחה לפניו צערה שאין לה אפילו מספיק 'כפות' לתת לכל אחד מהאורחים, וכמה תגדל בזיונם מכך. השיב לה רבינו "אלמלי רציתי היה לנו קערות וכפות של זהב, אלא שאינני חפץ בכל אלו..."

רבינו טרם נסעו אל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, היה נוהג בתעניות וסיגופים, והיה מקיים 'תשובת הקנה' שלשה פעמים עם גלגול שלג, ועינה את גופו בסיגופים גוראים. אך כאשר בא להרר"א זי"ע, לא רצה לקבלו אצלו רק באופן ובתנאי זה שיחדל מעיניו וסיגופים מהיום והלאה.

ידוע ומפורסם היה רבינו כאוהב ישראל נפלא אשר אהבתו לכל איש יהודי בערה בקרבו כאש

נושאים בעול עם הציבור

המעמד הנשגב לא קיים, מאחר והבית ישראל הורה וביקש שלא יבואו צלמים להנציה את הכנס. עדי ראייה שהיו במקום, אם נדיבי העם ואם שאר משתתפי הכנס, סיפרו על מעמד נורא הוד שהתקיים כאשר בשולחן הנשיאות ישבו מצד אחד גדולי ישראל, צדיקי וגאוני הדור, ומולם ישבו הנגידים שהומנו למעמד.

בדייקנות מובהקת הגיע הבית ישראל למקום בשעה היעודה. נגיד העם כבר ישבו בביתו של ר' יוסף גולדפינגר, וכאשר הבית ישראל הגיעה למקום ברכב, היה נדמה כי הרבי עולה תיכף ומיד, אך לא כך היה. אחד מנאמניו של הרבי נשלח במהירות לברר האם הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א כבר הגיע לכנס. ומשנענה בשלילה, המתין הבית ישראל במכונית עד בואו של האמרי חיים.

תשובה וחולה היה האמרי חיים באותם הימים, ועקב מצב בריאותו הרופף היה ברור למארגני הכינוס כי אין ביכולתו של הרבי לבוא ולהשתתף בכנס. עצם הנסיעה מקרית ויזניץ בבני ברק עד לביתו של ר' יוסף גולדפינגר בתל אביב הייתה קשה עבורו, והמעמד אף הוא לא התאים למצבו הגופני.

אולם מששמעו העסקנים את הודעתו של הבית ישראל, התקשרו

תיכף ומיד לביתו של האמרי חיים וביקשו כי הרבי מויזניץ יבוא לכנס, והוסיפו וסיפרו כי כל באי הכנס יושבים ומצפים להופעתו כבוד של הרבי מויזניץ בכינוס חשוב זה להצלת תלמודי התורה והמוסדות. להפתעת באי ביתו הודיע האמרי חיים כי בכוונתו לצאת תיכף ומיד לכנס, וכאשר הגיע האמרי חיים לתל אביב אל ביתו של ר' יוסף, עלו ובאו שני הצדיקים גם יחד אל מעונו של המארח.

אלא שהמגבית לא התנהלה כמצופה ממנה. הגבירים שהגיעו לכנס והכריזו על תרומתם, כתבו המחאות על סכומים לא גדולים יחסית, ובוודאי לא כפי שציפו מכנס הצלה שציל את המוסדות מהתמוטטות. האמרי חיים, חכימא דיהודאי, ראה להיכן הרוח נושבת, והוא ביקש את רשות הדיבור.

האמרי חיים פתח ודיבר אודות חשיבות הצלת חינוך הילדים בכל ארץ ישראל, ולאחר

מכן הזכיר את הפסוק במגילת אסתר, בדברים שאותם מרדכי הצדיק אמר לאסתר המלכה: 'כי אם החרש תחרישי בעת הזאת, רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו', תוך שהוא מסביר: טבע האדם הוא להכיר טובה לכל מי שהיטיב עימו בגשמיות, עד כדי כך שהוא מושפע ממנו גם בתחומים רוחניים. הטעים האמרי חיים ואמר: אף על פי שבוודאי 'רווח והצלה יעמוד ממקום אחר', מכל מקום, חלילה, אם יהיו אלו גורמים אחרים שישפיעו בכספם על החינוך הטהור, ולא אנחנו, אזי חלילה מה שיארע הוא: 'את' הן בנות בית יעקב ו'בית אביך' אלו בחורי הישיבות... כשאיני רוצה לומר את סוף הפסוק, חס ושלום.

בהתלהבות רבה ובאש קודש הסביר האמרי חיים כי כלל ישראל אינו יכול להשאיר ללא מוסדות החינוך, והשאלה היא רק למי תהיה הזכות להציל את לימוד התורה: האם תהיה הזכות שלנו, של הנאספים כאן, או שהרווח וההצלה יעמוד ממקום אחר. הרבי המשיך ותבע מן המשתתפים להעניק מכספם ביד רחבה להצלת המוסדות ולהביע בכך את הערכתם והכרתם ללומדי התורה ולמוסרי הנפש העסקנים.

ההפתעה העצומה הגיעה בסיום הדברים, כשהרבי הכריז: אני תורם במעמד זה עשרים וחמישה אלף דולר! ועשרים וחמישה אלף דולר נוספים אני נותן בשם ר' שמואל דסקל. ודעו לכם, הטעים הרבי, שאפילו לא שאלתי אותו קודם לכן אם הוא מוכן לתרום את הסכום

בשנת תש"ל הייתה מצוקה כלכלית גדולה למוסדות חינוך רבים, בהם תלמודי תורה בכל רחבי הארץ, שבעיקר פנו לעם שבשדות ובאו להוציא יקר מזולל ולקרב לבבות ילדי ישראל לאבינו שבשמים. בתחילה ניסו העסקנים להתמודד עם הגרעון בדרכים שונות, אם בהשגת הלוואות ואם בצמצום הוצאות, אלא שבשלב מסוים הם הבינו כי הקומץ אינו משביע את הארי. היה זה לאחר שרואה החשבון הודיע לעסקנים שהגרעונות עומדים על יותר ממיליון דולר, סכום עצום וכמעט דמיוני באותם ימים. רואה החשבון אף הוסיף בעגמומיות כי מלבד הגרעון שמוסיף והולך בצעדי ענק, הרי שגם הדרישות הבנקאיות הנלוות גם הן גדלות ומסתעפות. כך שהייתה זו סכנת התמוטטות למוסדות תורה רבים מאד.

העסקנים נכנסו ובאו אל הרה"ק הבית ישראל מגור זיע"א כדי לטכס עצה עימו כיצד יוכלו לסדר ולשלם את הגרעון, ולאחר שהרה"ק הבית ישראל האזין לדברים שנשמעו, עלתה והתגבשה הצעה לערוך כנס הצלה מיוחד, דינר מיוחד, בו ישתתפו בעלי הון מבני הציבור החרדי, נגידים ועשירים אשר דבר ה' יקר לליבם, כשיחד עימם ישבו גדולי הדור שיעזקו את זעקת החינוך היהודי הטהור ויבקשו מהם להרים את תרומת לבם ברוח נדיבה.

הרה"ק הבית ישראל הטיל את משימת ארגון הכנס על אחיינו הרה"ח ר' משה שינפלד ז"ל, והורה לו לבקש מהיהלומן החרדי הנודע ר' יוסף גולדפינגר ז"ל לערוך את הכנס בביתו הפרטי, שהיה ברחוב מהר"ל בצפון תל אביב. באותם ימים היה ר' יוסף גולדפינגר ז"ל קרוי בשם 'מלך היהלומים'. זאת מאחר והיה הראשון בארץ ישראל שקיבל מסינדיקט היהלומים בלונדון הקצאה חודשית קבועה של יהלומים גולמיים למכירה ליצרני יהלומים. הקצאה זו העמידה אותו בראש הפירמידה של סוחרים ומשווקי היהלומים בארץ, וכמובן שהון ועושר רב היו בביתו. לב פתוח היה לר' יוסף לכל דבר שבקדושה, והוא תמך ביד רחבה בצדיקים שגרו בתל אביב ובמוסדות התורה. עסקני המוסדות התרוניים תמיד שיחרו לפתחו, והוא הרים את נדבתו בחפץ לב.

הסיבה שבשלה נבחר ר' משה שינפלד לבקש מר' יוסף גולדפינגר בקשה זו, הייתה לפי שר' משה היה עובד בכיר במשרדו של ר' יוסף שבבורסת היהלומים וקשר טוב היה ביניהם. כמובן שלאחר שר' משה שטח את הבקשה המיוחדת בשם של צדיקי וגאוני הדור, ר' יוסף נאות לכך בשמחה והוא קבע תאריך בו יארח את הכנס בביתו.

לא זו בלבד אלא שר' יוסף עצמו נעתר לעזור ולסייע בהכנת רשימת המוזמנים. הוא ישב יחד עם ר' משה במשך זמן רב והעלו שמות שונים אותם כתבו ברשימה מסודרת. כמובן שעדיין לא הזמינו איש, שכן ידעו שניהם שרשימת המוזמנים חייבת להכנס תחילה וראש אל הקודש פנימה, אל הבית ישראל כדי שיחווה את דעתו.

כשהרשימה הייתה למראה עיניו של הבית ישראל, עיין בה הרבי בדקדקנות רבה, והודיע לר' משה כי לא כל השמות שמוזכרים ברשימה זו ראויים להגיע לכנס. וזאת מאחר שברשימה הופיעו אנשים שמצבם הרוחני אינו נהיר דיו ולא ידוע בוודאות האם הם שומרי שבת כדת מחללו. הבית ישראל ביקש למחוק אותם שמות מן הרשימה, על אף שהיה ברור כי אישים אלה ירצו מאד לבוא ולהשתתף בכנס, וכי אם הם יבואו ניתן לשער שגם יתרמו תרומות מכובדות, אולם הבית ישראל הסביר כי זכות החזקת התורה יכולה להנתן רק לכאלה שהם חרדים לדבר ה' ושומרי שבת כראוי.

הכינוס הגדול התקיים בחודש אדר תש"ל, ואולם תיעוד מצולם של

גדולי ישראל שהשתתפו
באותו כינוס גדול גילו ברבים
את מסירות נפשם למען כלל
ישראל, למען העם שבשדות,
למען ילדי ישראל בעיירות
נידחות ובמקומות רחוקים,
הם נשאו בעול עם הציבור
והשתתפו בצרת הכלל, בכל
מאדם ממש!

הקדוש זיע"א, מהו זה שדווקא אצל בני לוי נאמר 'ואלה שמות' ולא מצאנו כך אצל ראובן ושמעון. אלא שבא הכתוב להודיענו כי יש לשים אל לב את שמותיהם של בני לוי, כי מוסר השכל נפלא מצוי בהם:

הענין הוא כי שבט לוי לא היו בגלות, ולוי ידע דבר זה ורצה להשתתף בצרת הציבור. מה עשה, קרא שמות לבניו על שם הגלות, דהיינו שם 'גרשון' על שם 'כי גרים הם בארץ לא להם'. ושם 'קהת' על שם 'שניהם קהות', ושם 'מררי' על שם 'וימררו את חייהם', זהו שאמר 'ואלה שמות בני לוי'. ומכאן ילמוד האדם להשתתף בצער הציבור, אע"פ שאין הצרה מגעת לו.

וכעין זה ממש מפורש בדברי הקדמון רבינו אליעזר אשכנזי בספרו 'מעשי השם' (חלק מעשה מצרים, פרק י'): שנדקדק בלשון הכתוב, שבראובן גם בשמעון לא אמר 'אלה שמות בני ראובן' או 'בני שמעון', אם היות שכבר הזכיר שמותם, רק בלוי. אבל רמזה התורה שלא ראובן ולא שמעון נתנבאו על גלות מצרים רק לוי. והעד על זה שהנה לא תמצא בשמות בני ראובן ושמעון דבר ששורה על הגלות, אבל לוי נתנבא על ענין הגלות העתידי להיות, וקרא שם לבניו לאות.

והנה קרא הראשון 'גרשון' על שם הגירות, והשני 'קהת', על שם החולשה והצרה העתידה לבא על ישראל, ולכן קראו 'קהת' על דרך שנאמר (קהלת י') 'קהה הברזל', וכן (ירמיהו לא כח) 'שיני בנים תקהינה'. והשלישי קרא 'מררי', על שם (שמות א יד) 'וימררו את חייהם'.

ומתוך כך, משלים בעל 'מעשה השם' ומסביר את זכייתו המיוחדת של לוי, שיהיו הגואלים, משה ואהרן, מזרעו: ולרמוז התורה טעם אל מה שזכה לוי להיות הגואלים מבניו ולא מבני האחים הגדולים ממנו, הביא את ראובן ואת שמעון, ולא כתבה 'אלה שמות בני ראובן ובני שמעון', לפי שלא הוקבעו שמותם על הוראת דבר, אבל בלוי אמר 'ואלה שמות', שקבע שמותם על ענין הגלות שהיה לוי מצטער מאז, ולכך זכה על דרך שנאמר (ישעיהו סו י) 'שישו אתה מושש כל המתאבלים עליה', ולכך לא הוצרך להביא גם כן שאר השבטים הקטנים מלוי רק הגדולים ממנו, לומר שעם היותם גדולים לא זכו לכך.

ודבר חידוש כתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ, בספרו 'תפארת יהונתן' בזה הפסוק האמור לעיל: הנה נראה הטעם שלא שעבדו מצרים בשבט לוי, היה כי פרעה ראה בקסם כי משבט לוי יקום המושיע, ופרעה חשב, כי מי שאינו בצרה אינו יכול להושיע, כי נוצר תאנה יאכל פריה, מי שסבל גלות יהיה אחר כך לראש, ולכך לא שיעבדו בשבט לוי כלל, ולא יוצדק להקים משבט לוי מושיע. וזהו היה טענת ישראל גם כן ולא שמעו אל משה מוקוצר רוח ועבודה קשה, שהם בעבודה רבה ושבט לוי חפשי מכל, ואיך יתכן שהוא יתנשא ויבחר ה' בו למושיע.

אמנם לפי דברי השל"ה הקדוש והמעשה השם הרי שטעותו של פרעה הייתה בכך שלא ידע כי הגם ששבט לוי לא השתעבד תחת ידו, אולם הם היו נושאים בעול עם הציבור ומשתתפים בצערם, כאילו הם עצמם מצויים בשעבוד, וכמעשה לוי שקרא לבניו על שם צרות מצרים, ובשל כך אכן זכו שהגואלים יהיו משבטם.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הזה, אבל אני בטוח שהוא יסכים אתי. והרבי הישיר את מבטו אל עבר חסידו הנאמן, איש הצדקה ורב הפעלים, ר' שמואל דסקל, ושאלו: נכון, שמואל, נכון? ור' שמואל דסקל כמובן נענע בראשו.

תדמה נפלה בחדר. עוד לא היה בארץ ישראל אדם שיתרום למוסד תורני סכום גדול שכזה, קל וחומר שלא היה אדמו"ר שבעצמו תרם סכום שכזה. היו אלו סכומים אדירים שהרימו לכל המשתתפים בכנס את ההשגות על הסכומים שנדרש מהם לתרום. הגבירים הבינו בצורה חדה וברורה כי חובה מוטלת עליהם לתרום סכומים משמעותיים בהרבה יותר מהסכומים שהיה בדעתם לתרום.

המשיך האמרי חיים ואמר: אני מבקש שכל אחד מהתורמים שכבר נתן את ההמחאה על תרומתו, יואיל נא ויקח בחזרה את ההמחאה שנתן, ורק גדולי התורה הנמצאים כאן הם שיקבעו לכל אחד מבעלי היכולת שהתאספו כאן, את גובה הסכום שהוא צריך לתת. עם סיום דברי האמרי חיים, נשא דברים גם הבית ישראל שקרא לגבירים להטות שכם ביד רחבה להצלת התורה, וברך את כל המשתתפים בברכה והצלחה.

כהצעת האמרי חיים, כך אכן היה. גדולי התורה שהגיעו לכנס, נכנסו לחדר סמוך, קראו לכל אחד ביחידות כדי לשמוע ממנו על גובה תרומתם. כל אחד מהגבירים התבקש על ידי גדולי התורה להוסיף עוד כהנה וכהנה על מה שהציע לתרום.

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי, בעל 'חזון יחזקאל' זצ"ל, שאף הוא היה מהמשתתפים באותו כנס הצלה סיפר בשמחה רבה לתלמידיו בשיבת סלבודקה על ההצלחה הגדולה של הכנס. הוא הביע את התפעלותו מהתבטלותם וממסירותם של הגבירים לגדולי ישראל, וציין כי החסידים שהיו ביניהם נכנסו לחדר כשהם חגורים באבנטים ('גארטלעך'). כך כאשר נקב הנגיד ר' יחיאל מאיר פיק ז"ל, מחסידי גור, בסכום תרומתו שסבור היה לתת, אמר לו הבית ישראל שתי מילים חדות כתער: 'כפל כפליים!' ור' יחיאל מאיר פיק, בלא כל היסוס, כתב המחאה בסכום שהיה פי ארבע מהסכום שנקב בתחילה...

בסיום הכנס פנה האמרי חיים לאחד מראשי העסקנים ואמר לו: את מה שהבטחתי אשלם בעזרת השי"ת עד לפרוטה האחרונה! אבל הלא תדע שאין לי כסף, ובוודאי לא סכום גדול כל כך, לכן בקשתי היא, שתיכנס אלי מדי ערב, אחרי שאסיים את קבלת הקהל, ואמסור לך את כספי הפדיונות שאקבל באותו יום! סכומים אלו יהיו על חשבון הבטחתי! וכך שילם האמרי חיים את סכום התרומה הגדולה שהבטיח, סכום שהיה מעל ומעבר למה שנתן גדול בתורה אי פעם.

גדולי ישראל שהשתתפו באותו כינוס גדול גילו ברבים את מסירות נפשם למען כלל ישראל, למען העם שבשדות, למען ילדי ישראל בעיירות נידחות ובמקומות רחוקים, הם נשאו בעול עם הציבור והשתתפו בצרת הכלל, בכל מאודם ממש!

על הפסוקים (שמות ו יד-טז): 'אֵלֶּה הָאֲשֵׁי בֵּית אֲבֹתֵם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלֹאֵל חֶצְרֹן וְכַרְמֵי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן. וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאַהֲד וְכִין וְצַחֵר וְשָׂאוּל בְּן הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת שְׁמֵעוֹן. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי לְוִי לְתַלְדֹתָם גְּרֶשׁוֹן וְקַהֲת וְיִמְרִי. דַּקְדַּק רַבִּינוּ הַשֵּׁל"ה

תשוש וחולה היה האמרי חיים באותם הימים, ועקב מצב בריאותו הרופף היה ברור למארגני הכינוס כי אין ביכולתו של הרבי לבוא ולהשתתף בכנס. עצם הנסיעה מקרית יזניץ בבני ברק עד לביתו של ר' יוסף גולדפינגר בתל אביב הייתה קשה עבורו, והמעמד אף הוא לא התאים למצבו הגופני

חדש בממלכת התורה

חדש

צדקה בפעם אחת - מאירים 24 סיפור מזיחי הרה"ק רבי הירש מליסקא

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ומאירים את העולם סיפורי צדיקים לילדים.

סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי.

ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מושך עין מלאים במידע עשיר וערכי על השושלות החסידיות וגדולי התורה מדורות עברו המעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים.

עם הופעתם של כרכים נוספים בימים אלו, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וכיפי כראוי לחינוך דורותינו בדרך ישראל סבא.

חדש

סידור השלם אביר יעקב - דגם מדליה

נוסח עדות המזרח

מהדורת 'קרן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור השלם דגם מדליה בנוסח עדות

המזרח, בכריכת דמוי עור מהודרת עם סוגר מגנט,

ניתן לבחור 3 דגמים. עיצוב מרהיב עין.

תתקבל צלוחון ובעותהון!

חדש

שו"ע המבואר מתיבתא - שותפים הז"מ - סי' קעו-קפא

מהדורת לאנדא

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר הטור עם הערות וצינונים, עם ספר שולחן ערוך ונושאי כליו, בתוספת

מדורי ביאור נרחבים והערות נחוצות, ועוד שלל רב של הוספות לתועלת הלומד. הביאור 'מתיבתא' ערוך

בשפה ברורה ונוחה, קצות החושן עם מקורות והערות, נתיבות המשפט עם ביאור משולב לחלק ה'ביאורים'

עם מקורות והערות, כשאליו נוספים: 'ליקוט ביאורים', ועוד מדורי ליקוט שונים ומגוונים, כשהכל ערוך ומוגה

על פי דפוסים ישנים, במהדורה מהודרת ומאירת עיניים, לתועלת הלומדים.

חדש

מגן אבות

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר מגן אבות שחיבר כקש"ת מוהר"ר מרדכי בנעט זצלה"ה אב"ד ור"מ ניקלשבורג בענייני ל"ט אבות מלאכות השנויים

במשנה על בוריו ועל שרשן במקומות מושבותם בש"ס ופוסקים. ושינוייהן בין שבת ליו"ט נפקא

מיניה לדינא ולהלכה. ובתוכו עניני שבת בסוגיותיהן: אין מתכוין. מלאכה שאינה

צריכה לגופה. פסיק רישא דניחא ליה. ודלא ניחא ליה. מקלקל בחבורה והבערה. ובשאר

דברים. ומתעסק. עם ביאורים וצינונים, ועם הגהות בנו מוה"ר רבי ישעיה בנעט זל"ה, ועם תולדות וקורות חיי המחבר.

חדש

רמב"ם המבואר - טהרה טומאת מת

מהדורת 'קרן טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב

נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש.

הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, ובתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, ומקורות וצינונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

מלון יודין והיהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֶזְקָא

חֶזְקָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

אל לאדם לייאש עצמו - אלא יתחזק ויזכור את יציאת מצרים

וכבר אמרו חז"ל (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"ה): 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', ופירשו בספה"ק (אור פני משה פ' ואתחנן, וראה תפארת שלמה פ' ויחי) ש'אומרים לו' מכוון כלפי מעלה, שבאם מתחיל אדם במצוה ונושא ליבו להתקרב אל השי"ת, משמים אומרים לו 'גמור' ומסייעים בידו להשלים את המלאכה אף במה שלמעלה מכוחותיו ואף שאינו ראוי ואינו כדאי.

ובאוה"ח הק' (בראשית מט ג) כתב שכידוע באדם יש ב' כוחות לטוב ולמוטב, וכשאדם מקיים מצוה או פועל מעשה טוב הוא מגביר ומוסיף כוח בנפשו להמשיך בדרכו הטובה, וכן להיפך ח"ו בבחינת הרע, ולא דוקא רע ממש אלא אפ' מותרות שנוהג בהם האדם מולידות כח הרע בנפשו. נמצא שהכל תלוי באדם בראשית עבודתו אם מטה ליבו לטובה לצד התורה והקדושה שאז ישלימו בעדו מן השמים ותהיה נשמתו נמשכת מאליה אל מקור האמת והטוב.

ונראה להסמיק לזה את פירושו הנודע של **הבעש"ט** על הפסוק 'ה' צלך' (תהלים קכו ה), שהשי"ת הוא כמו הצל של האדם שנע לפי תנועותיו, וכן הוא בעבודת השי"ת שבמדה שבה נוהג אדם בעולם התחתון כן נוהג עמו השי"ת. ובזה נבין שבשעה שמתאמץ אדם להטות ליבו אל הטוב ולחזור בתשובה כן בודאי אף השי"ת יטה ידו לקבלו בתשובה ולפתוח לו שערי טהרה.

ובאמת ענין זה שורשו מבואר כבר ב**זוה"ק** (ח"ג צב.): 'בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא'. ובאור הדברים שבמעשים התחתונים מתעורר כעין זה למעלה, ובשעה שאדם נוהג כראוי הוא מוסיף כח ותעצומות כלפי מעלה המסייעים בידו להשלים חלקו, להתקרב ולבוא בהיכל ה' ביתר שאת.

ואף נוטה לחשוב שבודאי לא יעלה הדבר בידו, אך עכ"ו אל לאדם לייאש עצמו אלא יזכור את יציאת מצרים ויתבונן כיצד היו בני ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה ואע"פ כן גאלם הקב"ה בחסדו והוציאם והכניסם בשערי קדושה ונתן להם את התורה, ובודאי גם בכל דור ודור הבא ליטהר מסייעים אותו ובדרך שירצה לילך וליכו אותו מן השמים.

המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים (ו, ז). בסדר הקידוש של ליל שבת אנו אומרים 'תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים', פירוש נחמד אמר על כך **רבי נפתלי מראפשיץ זלה"ה** בספרו **זרע קודש** (בא): הנה כשמתחיל האדם ליכנס בשערי הקדושה פעמים מתבונן הוא בעצמו כיצד מלא הוא חטאים עוונות ופשעים, ועל כן מרגיש שאינו ראוי לבוא בשער המלך

מִלְתָּא דְפִלְיָא

כח העצום של הביזיונות לכפרת עוונות - אפילו פרעה הרשע היה זוכה לכפרה אם היה מתבזה

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיֹּצִיחֵם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם (ו' יג).

בפסוק זה ישנם שני ציווים למשה ואהרן, ויצום אל בני ישראל ונוסף עוד 'ואל פרעה מלך מצרים', ובעוד שהציווי לבני ישראל היה כדברי רש"י: 'יצום אל בני ישראל, ציוום עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם. אך מהו הציווי לפרעה מלך מצרים, על כן בא רש"י הקדוש ומפרש' ואל פרעה מלך מצרים, ציוום עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם. ודבר של תמיהה הוא מה נחוץ לצוותם לחלוק כבוד לאדם בליעל ורשע שעינה ושיעבד את בני ישראל, הרג בהם ובילדיהם ללא רחמים, הלזה יש לחלוק כבוד.

וביאר בזה **מנן החתם סופר ע"ה** כי מה שאמר הקב"ה למשה ואהרן **וציוום עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם** היה בשביל שחלילה לא יתבזה וכך יתכפר לו עד שלא יהיו עשרת המכות בדין.

ועל זה יתמהו הכל ויזעקו, היתכן כזאת, שאדם רשע כפרעה, רוצח ללא רחמים, האם גם בו נאמר שביזיונות יכפרו עליו. אולם הוא הדבר העצום והפלאי שלמדנו מכאן, שיתכן ויהיה האדם מושחת ורשע בכל מיני רשעות, ועם כל זה יבואו ביזיונות ויכפרו עליו.

מכאן נסיק מה עצום כח הביזיונות לכפרת עוונות, ובודאי שאין ביננו רשעים כפרעה, ואם לרשע כזה היו מתכפרים הביזיונות, כל יהודי ויהודי על אחת כמה וכמה שבעת שפוגעים בו ומשפילים אותו הרי שאין לך עת רצון מאותה השעה לכפר ולמרק עוונותיו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ביאור ב' הבחינות - גם זו לטובה' לעומת 'כל דעביד רחמנא לטב עביד'

המלך היא עצמה הייתה הסיבה מעם ה' להצלת כלל ישראל. אך 'ופני לפני וקודם המעשה, 'לא יראו' אין באפשרותו של האדם לראות מה טוב יש בו, וכמו בלקיחת אסתר רק לאחר המעשה הבינו והכירו שהיה הדבר לטובה להצלת כלל ישראל.

הוסיף על כך תלמידו הרה"ג רבי אברהם יהודה הכהן שווארץ זצ"ל בהקדמה לספרו **שו"ת קול אריה** (פתח טוב אות ז), שעפ"י דברי רבו החתם סופר הנ"ל ניתן לפרש כמין חומר דברי הגמרא (ברכות ז). שאמרו: 'הסירותי את כפי וראית את אחורי', אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין. ופירושו של דבר, דהנה עיקר מצות קריאת שמע היא דווקא בתפילין כדאיתא בגמרא (שם יד:), וכשאומרים 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' הלא מעידים אנחנו שגם ה"ה שהוא שם הרחמים, וגם 'אלוקינו' שהוא בחינת מידת הדין (וישלח קעד.), הרי הם 'אחד', שבשורשם חד הם, וממילא גם בתוך הצער והנראה כרע ח"ו גם שם נמצא הטוב בעומק הדין. דבר זה נרמז היטב בתפילין, שהרי בהם מתקיים עיקר מצות קריאת שמע. שבית התפילין של ראש מורה על אחדות אחת הנמצאת בכל העולמות, וממנה מתפשטים ב' הרצועות אחד לימין ואחד לשמאל וכידוע (פתח אליהו בתקוני זוהר הקדמה יז). ימין הוא חסד דרועא ימינא, וגבורה היא מידת הדין דרועא שמאלא. והנה, לעין המתבונן נראה שהם ב' דברים נפרדים דין ורחמים, אך המסתכל לסוף דרכם של הרצועות יראה שבקשר התפילין חוזרים הם ומתקשרים ומתערבים זה בזה, ולכן כשרצה משה רבינו לדעת דרכיו של הקב"ה, הראהו קשר של תפילין, שבו רואים שבעצם הכל אחדות אחת, שחסד ודין הכל אחד רק שלפעמים נסתר הטוב והרחמים בתוך הדין.

דהיינו שחלילה מתנהגים עמו בבחינה צער ודין, 'תשוה עליו' - שני הבחינות יהיו שוים אצלו. וכן אומרים לנו בכל יום פעמיים באהבה 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', שכל הנעשה והקורה בעולם ומלואו הרי הוא 'אחד', הן כשנראה בעינינו לדין או לרחמים הכל מאתו יתברך ואצלו הכל אחד ללא שינוי, ואף הנראה כדין, באמת טוב הוא אלא שנסתר.

הקב"ה מלמד דרך זו למשה רבינו

וכבר בתחילת שליחותו לגאול את ישראל ממצרים היה מאמרו יתברך למשה 'וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (שמות ו ב) ופירש **המגיד ממעורייטש זי"ע** (ליקוטים יקרים אות ערה עיי"ש באריכות), שאחר שאמר משה רבינו (שם ה כג) 'ומאז באתי לדבר אל פרעה הרע לעם הזה', אמר לו הקב"ה 'וידבר אלקים' - אף שאני מנהיג בעולם במידת הדין שעל כך מורה שם 'אלקים', ולעיני בשר כך אכן נראה ש'הרע לעם הזה' שגברה עליהם בחינת הדין, אבל האמת 'אני ה' בשמי שם הוי"ה שם הרחמים, שגם בתוכה של מידת הדין גנוז שם הרחמים.

והדרך להסתכלות פנימית זו הראה ולימד הקב"ה למשה רבינו ע"ה. כאשר ביקש מאת הקב"ה 'הראיני נא את כבודך' (שמות לג יח). וכפי שפירש זאת **מרן החתם סופר זי"ע** (תורת משה) בפסוק (שמות לג כג) 'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', שמה רבינו ביקש לדעת ולהבין בדרכי הנהגת הקב"ה את העולם, וכמו שאמרו בגמרא (ברכות ז). 'מפני מה יש צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכו'. ענהו הקב"ה 'וראית את אחורי ופני לא יראו', רק אחר המעשה ניתן לראות מה טוב יצא הימנו, וכפי שנראה ממעשה מגילת אסתר, שכל דבר לקיחת אסתר לבית

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

איתא בשם **הבעש"ט זיע"א** (בן פורת יוסף תולדות ד"ה וכעת נ"ל) שביאר מה שאמרו במסכת תענית על נחום איש גמזו שהיה רגיל לומר על כל דבר שקרהו 'גם זו לטובה', ואילו בגמרא ברכות אמר רבי עקיבא: 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד'. וביאר החילוק ביניהם, שנחום איש גמזו היה אומר גם זו לטובה, כלומר גם על מה שנראה כלא טוב אף הוא לטובה, והבין שגם הרע בעצמו טוב הוא. וכשמוצא בתוך הרע את שורש החסד נמתק הדין בשורשו ונהפך כבר עתה לחסד גלוי.

וכפי שאכן רואים בסיפור הידוע המובא שם בגמרא על נחום איש גמזו, שמהרע שנלקח ממנו תיבת המרגליות והאבנים הטובות והוחלפו בחול, מזה דייקא צמחה הישועה וריצה את המלך, ועוד יותר מכך, שלא די שהביא דורון פשוט, אלא שהביא לו דורון יקר ונדיר - חול המתהפך לאבנים חיצים ובליסטראות. לעומת זאת רבי עקיבא דרש שיהא האדם רגיל 'כל דעביד רחמנא לטב עביד', אינו אומר שהרע עצמו גם הוא טוב, אלא שכל מעשיו של ה' תכליתם הוא טוב, שבסופו של דבר תצמח ממנו הישועה, כי רבי עקיבא דיבר לאדם הפשוט כאמרו 'לעולם יהא אדם', שעדיין לא הגיע להכרה שבתוך הדין נמצא שורש החסד, אך על כל פנים יהא רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד שתכלית כל מעשה ה' אף הנראה כלא טוב סופו שתצמח ממנו הטובה.

הוסיף על כך **מרן הרה"ק מרוזין ע"ה** שזה פירוש הפסוק (תהלים כו א) 'הוד והדר תשוה עליו', בין אם מתנהגים עמו מהשמים בבחינת 'הוד' שהכל הולך לו טוב וישר, ובין אם 'והדר' - 'הדר' מתפרש מלשון 'חזרה', שגם אם אותיות 'הוד' מתהפכות וחוזרות, שתיבת 'הוד' בהיפוכה היא 'דוה' - לשון צער ויגון,

גשמיות האדם מעוורת את עיניו מלראות בטוב ה'

כמה ימים קודם לכן טעם בו טעם ערב, רק שמחמת קלקול מזגו וחוליו טועם בו טעם מר.

וכמו בטעימה, כך נמצא כדבר הזה ממש בראיה, שכאשר תוכבד חלילה ראייתו של אדם יראה גוון לבן ועלול לחשוב כי הוא ירוק או אדום, והרי וודאי הצבע הוא לבן, רק מחמת כובד ראייתו כך נראה לו הדבר. ועל שני דברים אלו אמר דוד 'טעמו וראו' - מהטעם והראייה שמשנתנה הדבר כפי הכנת נפשו של האדם, שאם חולה הוא אינו טועם טוב ואם כבדו עיניו אינו רואה טוב, מהם נוכל לדעת 'כי טוב ה', ואף אם נראה הדבר כלא טוב, הוא רק מחמת חולינו, כי האל יתברך הוא טוב ואם יראה לאדם דבר רע הוא לקוצר בינתו כי אין רע יורד מלמעלה, וכן אם ראינו בא רע לאדם, אין הרעה בסיבתו יתברך אלא מרוע הכנת המקבל הטוב.

לאחר שיטעם יבוא לראייה כי טוב ה'

בדרך זו תובן גם שאלתו השניה, מדוע נאמר 'טעמו' קודם ל'ראו'. שיש שני מיני תועלת שירגיש האדם מהמאכל, האחד בשעת הטעימה, כדבש ושאר מאכלים ערבים. אך ישנם ירקות ותרופות מסמים המרים, שתועלתם ניכרת רק אחר שטועם מהם ומתרפא. כן הדבר בענייננו, לאחר שאמר 'טעמו וראו' שממנו למדנו כי אין רע יורד מלמעלה, והרגשה זו היא רק מחמת חוליו וכובד ראייתו של אדם, שאול נשאל מדוע יש שסובל האדם ייסורים.

אלא, כי כך הם דרכם של ייסורים, אחר שיסובל אדם הייסורים ויטעום אותם, יראה לבסוף שטוב נמשך מהם, ועל כך נאמר 'טעמו' קודם ל'ראו' כי אחר הטעימה יבין 'כי טוב ה', ומהו הטובה שבהם, שהם סיבה שיחזור אדם בתשובה, כמו שאמרו (ברכות ה). אם רואה אדם שייסורין באים עליו יפשפש במעשיו, ועל כן 'אשרי הגבר יחסה בו', 'אשרי הגבר' שכשיש לו יסורין 'יחסה בו' ויגין ה' עליו, שיפשפש במעשיו ותורתו ולא יחסה ברפואות. ע"כ תורף דברי היד יוסף, ועליהם לא נותר להוסיף כי אם לומר 'שפתיים ישק משיב דברים נכוחים' (משלי כד כו).

הקב"ה טוב בתכלית ואף אם נראה כרע אין זה כי אם מחמת מומו של ה' ה' ה' ה'

בדברים ערבים ומתוקים דרש זאת הרה"ק רבי יוסף צרפתי ע"ה בספרו הקדוש יד יוסף (ריש שמות). ובפתח דבריו הקשה על הפסוק (תהלים לד ט) 'טעמו וראו כי טוב ה' אשרי הגבר יחסה בו', וקשה להבין דברי פסוק זה משתי תמיהות. האחת, מה שייך טעימה בטוב ה', הלא טעימה שייכת רק באכילה. שאלה שניה, סדר העולם הוא שבתחילה רואה את המאכל, וכשמתקרב יותר יכול גם לטעום ממנו, ומדוע כאן אמר 'טעמו' קודם ל'ראו'.

אלא העניין הוא, כי הקב"ה הוא טוב בתכלית וכנאמר (שם קמה ט) 'טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו', ולכן אף כל רע וכל דין וגזירה שיראה האדם בזה העולם השפל, אף אם נראה בדעתו שהוא דין עקום ומשפט מעוקל, ראוי שיתלה העיקשות בדעתו, והיושר לו יתברך, שהוא 'אל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא' (דברים לב ד) ואין עוול בו יתברך. וכן אמר משה רבינו ע"ה (שם פסוקים ד-ה) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול וגו' שיחת לו לא בניו מומם' וגו', שפירושו שהאל יתברך תמים פעלו ודרכיו משפט, ואם נראה לו לאדם ששיחת האל יתברך ושורת הדין אינה כן, ידע נאמנה כי 'בניו מומם', המום הוא של בניו שהם דור עיקש ופתלתול.

כשילמד מטעם וראייה - יבין כי טוב ה'

ועל כך אמר דוד המלך ע"ה 'טעמו וראו כי טוב ה', פירושו, כי מצד הטעימה והראייה יבין האדם 'כי טוב ה' ואין רע יורד מלמעלה (ב"ר נא ג). הכיצד, כי כמו שקורה שאדם יאכל מאכל ערב ומתוק ויוטעם המאכל לחיכו, אך אם היה ועברו רק כמה ימים וחלה, יטעם אותו מאכל בעצמו ויוטעם לו טעם מר. והנה ברור הדבר כי אין המרירות מן המאכל, שהרי

כי ידבר אלכם פְרַעְיָה לְאמֹר תָּנוּ לָכֶם מוֹפֵת וְגו' (ג, ב).

ענייני עולם הזה מעוורות את עיני האדם, וככל שאדם הולך בגשמיות יום ועוד יום כך מתגשם ואינו רואה הנהגת ה' בעולם, וכשרואה דבר שאינו מובן בעיניו שואל ומתמיה דברים של כפירה, במקום להבין כי עיניו מטעים בו והקושיא היא עליו עצמו, מדוע התרחק כל כך. ועד כדי כך יכול להידרדר אם אינו עוצר בעצמו וממשיך ללכת אחרי הבלי העולם, שאפילו פליאות תמים דעים, ניסים ונפלאות הנראים ונגלים לעיני כל כשידוד מערכות, הרי הוא כעיוור ואינו רואם.

הרואה נפלאות ה' מתפעל מחדש בכל פעם אפילו מי שכבר ראה אותם

וכח גדול יש בנפלאות ה' שאדם רואה הניסים והנפלאות שעושה ה' עמו מתפעל הוא מחדש בכל פעם אף שראה רבים כאלה, כדרך שאמר הוא עצמו בפרשת וארא (ד"ה כי) לפרש את שאמר הקב"ה למשה (לעיל ז ט) 'כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת', שהאדם המלומד בניסים שעושה לו ה' יתברך בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא בעיניו, הגם שרואה שה' יתברך עושה לו תמיד ניסים, אף על פי כן הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחת על ידי כישוף וכדומה, בפעם השניה לא יהיה חידוש בעיניו שהרי עשה זאת בעצמו פעם אחת ויודע שהוא כזב. וזהו שאמר השם יתברך ברוך הוא 'כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת', פירוש, שתעשו מופת כזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'.

ואף אנו נשוב בזה לעניין הראשון, שכפי שהאדם רואה ומתבונן בנפלאות ה' הנעשים עמו בכל רגע, פועל בנפשו התעוררות שאם ישכיל יבוא ממנה לקדושה, וכלשונו של הנועם אלימלך: 'ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה', שבנפלאות ה' יש כח מיוחד שעל ידם יתפעל האדם ויעשו רושם בנפשו.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

ממנוחיו ומנוחיו

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

טעם שיציאת מצרים הוצרכה להיות דווקא על ידי משה ואהרן

במאמר זה מבאר רבינו את עניינה של יציאת מצרים, והיא להוציא את העולם כולו ממצרים, המסתירים על פנימיותו וחיותו - הקדוש ברוך הוא, המחיהו ומהווהו בכל רגע ורגע מאין ליש.

והקדמה להבנת חידושו הנפלא של המגיד בפרשתינו, הוא שענין ה'דעת', הוא חיבור בין ה'אין' לה'יש', דהיינו בין הידיעה המוחלטת והברורה שאין עוד מלבדו' יתברך - כפשוטו ממש, כלומר שכל הבריאה היא רק מציאות אלוקית, הכח האלוקי המחיה ומחדש בכל רגע ורגע את כל נברא ונברא באופן הנקרא 'כח הפועל בנפעל', לבין ידיעת ה'יש' שהיא הידיעה שיש בריאה, שכאשר ידיעה זאת אינה מחוברת אל הידיעה הראשונה, אלא היא ידיעה מוחלטת כביכול שיש רק בריאה גשמית הנראית לעיניים והיא תלויה בהנהגת הטבע הנכרת בה.

לכאורה מן הנמנע שיהיה חיבור בין שני ידיעות אלו, ידיעת ה'אין' - שאותה ידע משה רבינו בשלימות, וידיעת ה'יש' המוחלטת שהיא קליפת פרעה הרשע. שהרי משה רבינו אינו מכיר כלל בכך שיש עוד מציאות מלבד השם יתברך, אינו מכיר כלל שיש מציאות של הנהגת הטבע, ולכן איך ידבר אל פרעה מלך מצרים כאילו הוא המושל על ארץ מצרים וכביכול צריכים 'לבקש' ממנו.

מצד שני, הקדוש ברוך הוא לא רצה שמשם רבינו יבוא לפרעה באופן שיהיה 'אין', כי אז היה שורף את פרעה בהבל פיו, ובראה אחת היתה מתבטלת כל קליפת מצרים, ולא זאת היתה כוונת השם יתברך, שרצה שהעולם ישאר מציאות כפי שהוא נראה בראיה הגשמית, ועם כל זה יכירו הברואים ש'אין עוד מלבדו', כך שה'אין' וה'יש' יתחברו יחדיו, והידיעה האלוקית תאיר בעולם כפי שהוא נראה 'יש' ומציאות.

מכיון שכך, היה הקדוש ברוך הוא צריך כביכול להאיר במשה רבינו הארה המנוגדת לכל דרך עבודתו ודביקותו, ולהחדיר בו את ידיעת ה'יש', שיוכל להתייחס לעולם כפי שהוא נראה מציאות לעצמו, ויוכל לדבר אל פרעה באופן הנראה לבני ישראל, שהתייחסו אליו באותה שעה כמלך מצרים, ועם כל זה לצוות אל פרעה לשלח את בני ישראל בציווי הבורא, כך שידיעת ה'יש' וה'אין' יתחברו יחדיו כאחד.

זאת הסיבה שהפסוק משווה בין הציווי - שמשמעותו חיבור - למשה רבינו להתחבר לבני ישראל - 'ויצוום אל בני ישראל' (שמות ו יג) לבין הציווי על משה רבינו ולבני ישראל להתחבר 'לפרעה' כדי להחדיר בו את ידיעת ה' - 'ואל פרעה מלך מצרים', כי זהו חפץ השם, שידיעת השם תחדור בכל העולמות עד הדרגה האפילה והחשוכה ביותר, שהיא מציאותו - מחשבתו ודיבורו וגופו - של פרעה מלך מצרים שטען ואמר כי העולם מתנהג בדרך הטבע, וכפר לגמרי בהנהגת השם את הטבע בכל עת ורגע. ועל ידי דיבורו של משה רבינו אל פרעה מלך מצרים, חדרה הדעת האלוקית שלו לתוך החושך של העולם, בתהליך שנמשך עם עשרת המכות והסתיים ביציאת מצרים וקריעת ים סוף שאז נשלמה התגלות הדעת האלוקית בעולם.

מציאות זאת, היא אחת מריבוי הניסים של יציאת מצרים כפי שמבאר רבינו במאמר זה, שהקדוש ברוך הוא כפה על משה ועל אהרן להסתלק במידת מה מבחינתם ולראות בבחינת גלות מצרים, וזאת על מנת שיוכלו להאיר לתוך העולם את הדעת השלימה, ולהאיר את החושך על ידי אורם הגדול.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וַיֹּצִיאוּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (שמות ו ג). **הִנֵּה נֹדַע, כִּי בְּמִצְרַיִם הָיָה הַגְּאֻלָּה עַל יְדֵי הַתְּגַלּוֹת אֱלֹהוֹתוֹ בְּכַבּוֹדוֹ וּבַעֲצָמוֹ יִתְבַרַךְ עַצֵּם יְדִיעַת אֱלֹקוֹתוֹ וְלֹא רַק בַּחֲנִינַת עֲבוּדוֹת הַמִּיּוֹדוֹת שֶׁהִיָּתָה קִיּוּמָה עַד אַז, עַל כֵּן הָיָה בִּיציאת מצרים מוֹפֵת גָּדוֹל עַל חֲדוּשׁ הָעוֹלָם מֵאִין לִישׁ, כִּי גַם כֹּאן הִיָּתָה הַגְּאֻלָּה שִׁידוּד הַמַּעֲרֻכּוֹת בַּבְּחִינַת הַתְּהוּוֹת מֵאִין לִישׁ מִמֶּשׁ.**

ואין הכוונה רק נגד טענת המינים שאמרו קדמון היה, אלא שנתגלה עומק חדש ופנימי בחידוש העולם, והיינו ש**בְּחִדוּשׁ הָעוֹלָם** בששת ימי בראשית **נִתְגַלָּה** אלקותו יתברך בבחינה הנמוכה יותר הנקראת **חִיצוֹנִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרַךְ בְּכַבּוֹדוֹ וּבַעֲצָמוֹ**, שברא את העולמות כלומר כל המחשבות והדיבורים והנעשים, אבל עדיין לא נתגלתה בחינת **הַפְּנִימִיּוֹת** שהיא הכוונה **הַפְּנִימִית** - הארת החכמה שמחיה את הבריאה, כיון שכוננת הקדוש ברוך הוא בבריאת העולם שהיא קבלת התורה, לא יצאה עדיין לפועל.

אמנם **וַיִּצְיֵאת מִצְרַיִם הָיָה הַכּוֹנֵה לְשִׁיתְגַלָּה פְּנִימִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת דְּהֵיִינוּ חַיּוֹת הָעוֹלָמוֹת**, הכוח האלוקי הפנימי שמחיה את העולמות, **וְהֵיִינוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה** שהיא נשמת העולם המחיה את כל פרטיו, **עַל כֵּן הָיָה מְקַרָּח לְהִיּוֹת עַל יְדֵי אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרַךְ בַּעֲצָמוֹ**, כי הבריאה מאין ליש היא שפע אור אלקותו יתברך שנובע על ידה, ואין עוד מלבדו יתברך בעצמו לחדשה ולגלותה.

וְהִנֵּה כָּל הַנּוֹצֵר הָיָה בְּשִׁבִיל שִׁיּוֹדַע כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים בְּאַרְץ. כִּי עַד שִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם שָׁכְחוּ וְלֹא יָדְעוּ מִהַבּוֹרָא כָּלֵל וְלֹא כִפְרוּ בַּהֲשַׁחַח פְּרִטִית, אֲלֹא כֹל מִצִּיאוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁכַּח מֵהֶם, עַל כֵּן הָרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמוֹפְתִים בְּמִצְרַיִם בְּכַבּוֹדוֹ וּבַעֲצָמוֹ כי תכלית הכל היה להוודע מציאות השם יתברך, **וְשִׁנָּה הַמַּעֲרֻכּוֹת, לִידַע וְלַהֲוִידַע שֶׁהוּא הַיּוֹצֵר וְאִין זוֹלָתוֹ.**

וְזֶהוּ יְדִיעָה זֹאת שֶׁהִיא הַחֲכָמָה הַמַּתְפַּשֵּׁטת בְּכֹל הַבְּרוּאִים - יְדִיעַת מִצִּיאוֹתוֹ יִתְבַרַךְ בְּאַמֶּת פְּנִימִיּוֹת וְחַיּוֹת הָעוֹלָמוֹת, וכפי שנתבאר שחיות העולמות הוא על ידי גילוי הכוונה הפנימית שהיא סיבת קיום העולם, **כִּי בְּשִׁבִיל** זה נבָּרָא הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שְׁקָתוֹב בִּיציאת מצרים (שם ו יז) **'וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה'', דְּהֵיִינוּ שְׁנִיתְעַלָּה** [אולי צריך לומר: שנתגלה] **בְּחִינַת הַדַּעַת, וְהִי כָּל הָעֲבוּדוֹת** [אולי צריך לומר העובדות, כלומר הניסים] **הַנּוֹצֵרוֹת צָרָךְ גָּדוֹל לְעוֹלָם** כי הוא חיותו וקיומו.

אֵךְ הָיָה לָזֶה כְּמָה מְנִיעוֹת. אַחַד, כִּי גַם זֶה לְעַמֶּת זֶה עֲשָׂה אֱלֹקִים, כִּי כְּמוֹ בַּעַת הַזֹּאת הָיָה צָרָךְ לְהַתְּגַלּוֹת אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרַךְ כְּנִצְוֵךְ, שִׁיתְעַלָּה בְּחִינַת הַדַּעַת, כֵּן לְעַמֶּת זֹאת גַּם הַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלִיפָה הוֹכְרַח לְהִיּוֹת לְעוֹמֵת הַקְּדוּשָׁה כְּדִי שֶׁלֹּא תִבְטַל הַבְּחִירָה, וּמִמִּילָא הָיָה הַקְּלִפָּה מִתְּנַגְּדָת לָזֶה מֵאֵד כִּי כֹל מֵהוֹת הַקְּלִיפָה הִיא לְהַפְרִיד אֶת כֹּחַ הַפּוֹעֵל שֶׁבְּבִרְיָאָה מִכַּח אִין סוּף וְלִרְאוֹת בּוֹ כַּח נִפְרָד, וְהִיא הִיָּתָה נִתְלַבְּשֶׁת בְּפְרָעָה לְכֹל קְלִיפָה יֵשׁ בְּעוֹלָם בֵּן אָדָם שֶׁהַקְּלִיפָה שׁוֹרָה בּוֹ וְעַל יְדֵי פְעוּלוֹתָיו הִיא יוֹצֵאת מֵהַכַּח אֶל הַפּוֹעֵל, וּמִכֵּיוֹן שֶׁפְּרָעָה הִיָּה

דווקא, ועל ידי שניהם היו דבוקים לגמרי בבחינת המ"ה שהוא כח האין המהווה ומחבר את הכל, נתחברו כאחד ונמשך אלקותו יתברך על ידם, אף הם היו מְכֻרְחִים בְּזֶה עַל פִּי הַדְּבָר אף על פי שמצד עצמם היו מופרשים מהעולם, פִּי הֵם הָיוּ בְּבַחֲיַנַת הַסְּתַלְקוֹת מַעֲוֵלִים הַזֶּה כְּפִנְזָר.

וּכְנִגְד שְׁנֵי מְנִיעוֹת הַנְּזָכְרוֹת לְעֵיל אָמַר 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיֹּצִיאוּם לְשׁוֹן צוֹתָא וְהִתְקַשְׁרוֹת לְקִשְׁרָם לְעוֹלָם וּלְבִנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַדִּיבּוֹר שֶׁנִּמְסַר לָהֶם, וְזֶה הָיָה בְּעַל כְּרַחֵם כְּפִנְזָר כִּיּוֹן שֶׁמִּצַּד עֲצֻמוֹתָם לֹא הָיָה מְסוּגָלִים לְזֶה כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ בְּבַחֲיַנַת מְנוּגָדוֹת דֵּהִיּוֹ אַהֲבָה וְצִמְצוּם.

וּכְנִגְד מְנִיעָה הַרְאֵשׁוֹנָה שֶׁפְּרָעָה הָיָה מְשַׁלְחָם בְּשִׁמְחָה מְרֻצוֹנוֹ, וְאִם כֵּן לֹא יִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא יִתְבַרֵךְ מִשְׁדָּד מַעֲרֻכּוֹת הַטֶּבַע - עַל זֶה אָמַר וְאֶל פְּרָעָה וְגו', רוֹצֵה לֹמֵר שֶׁעַל פְּנֵי קִשְׁרָם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִיִּשֵׁר אֶת כָּל הַמְצָרִים לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִוָּכְלוּ לְהַפְרִיד מֵהֶם, וְכָלֵם קִשְׁרָם אֶל פְּרָעָה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְשַׁלְחָם. וְלָמָּה כֵּן, פִּרְשׁ וְאָמַר 'לְהוֹצִיא' וְגו', שֶׁהוּא יִתְבַרֵךְ בְּעֲצֻמוֹ יוֹצִיאֵם דווקא על ידי ההתגלות האלוקית שעליה נאמר "אני ולא מלאך", שהוא באופן לְשִׁיתְגַּלְהָ אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן צְרִיף לְהִתְקַשְׁרוֹת הַנְּזָכָר, וְהַבּוֹ.

במציאותו של הבן שנכלל שם ומקבל שם את השפע המתחדש אליו, וְזֶהוּ כָּל אָדָם צְרִיף לְהַבִּין זֶה, וְאִם כֵּן וְאִם יִבִּין זֹאת הָאָדָם, מִמִּילָא יִהְיֶה תָּמִיד בְּבַחֲיַנַת אֵין.

וְהִנֵּה מֹשֶׁה רִבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הִיָּה בְּבַחֲיַנַת הַדְּעוּת הַזֶּה תָּמִיד, עַד שֶׁנִּמְשָׁךְ הָרִבָּה לְהַסְּתַלְקוֹת מַעֲוֵלִים הַזֶּה לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא הָיָה נִרְאָה חִיצוֹנִיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת הַעוֹלָם הַזֶּה בְּעֵינָיו כְּמִצִּיאוֹת כָּלל, כִּיּוֹן שֶׁהִכְרַתוֹ הִיָּתָה בְּשִׁלְמוֹת שֶׁכָּל מִצִּיאוֹת הַבְּרִיאָה הִיא הַחֻכְמָה הַמְּחִיָּה אוֹתָהּ. וְזֶהוּ מַה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שבת פז.) מֹשֶׁה פְּרוֹשׁ מֵאֲשֶׁה הָיָה כְּלוֹמֵר שֶׁהִיא פְּרוֹשׁ מִבַּחֲיַנַת הַגּוֹף הַמְּכוֹנָה אֲשֶׁה, עַל כֵּן פְּתִיב (ויקרא יב ג.) 'וְהָאִישׁ מֹשֶׁה הָיָה עָנוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם' מִכִּיּוֹן שֶׁהִיא דְּבֻק בְּבַחֲיַנַת הַדְּעוּת יוֹתֵר מִכּוֹלָם, וְכִפִּי שֶׁאִמַר גַּם כֵּן 'וְנַחֲנוּ מַה' (שמות טז ז) וּפִירוּשׁ תִּיבַת 'מַה' הִיָּינוּ אֵין וְאִפְסֵם מִמֶּשׁ. וְאִם כֵּן הָיָה מִן הַנְּמַנְעַ לְכֹאֲרָה שֶׁיְהִיָּה הַגְּאֻלָּה מִמְצָרִים עַל יְדוֹ, פִּיּוֹן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ הִתְקַשְׁרוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כָּלל "שֶׁהִיא מִצְמָצֵם עֲצֻמוֹ בְּבוּשָׁה וּבִהֲכַנְעָה גְדוּלָה מְאֹד לְפָנֵי הַבּוֹרָא יִתְבַרֵךְ, עַד שֶׁלֹּא יֵדַע אִם יִשְׁנוּ בְּעוֹלָם אִם לֹא מְגוּדֵל עֲנוֹתְנוֹתוֹ".

אָךְ רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבַרֵךְ הָיָה כֵּן שֶׁתְּהִיָּה גְאוּלַת מְצָרִים עַל יְדוֹ דווקא, בְּשִׁבִיל שִׁיתְגַּלְהָ אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ בְּכְבוֹדוֹ וּבְעֲצֻמוֹ, שֶׁהוּא בְּאֻמַּת מְשֻׁנָּה הַטֶּבַע וּמְשִׁדָּד הַמַּעֲרֻכּוֹת, וְאֵין הַעוֹלָם מִתְנַהֵג עַל פִּי הַטֶּבַע כְּמֵאִמֵר הָאֲפֻקוּרִים וְשָׁלוֹם שְׁאוֹמְרִים עוֹב ה' אֶת הָאֲרֶץ, רַק הַכָּל בְּרֻצוֹנוֹ יִתְבַרֵךְ וְיִכְלָתוּ. עַל כֵּן הָיָה זֶה עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דוֹקָא, שֶׁהֵם הַפִּירוֹ וַיִּדְעוּ זֶה מִקֵּדָם שֶׁהוּא מְקוֹשְׁרִים לְבַחֲיַנַת הַדְּעוּת לְהִיּוֹת בְּטִלִּים לְגַבֵּי כַח הַפּוֹעֵל שְׁבָהֵם, וְלָכֵן בְּהֵם שְׁרֵתָה הַגִּילּוּי הָאֲלֻקוֹת בְּדַרְגָּה הַגְּבוּוּהָ בְּיֹתֵר כְּמוֹ בְּבִרְיַאת הַעוֹלָם, כִּי עַל שְׁנֵיהֶם כְּתִיב 'וְנַחֲנוּ מַה' (שמות טז ז) לְשׁוֹן רַבִּים, שֶׁהוּא כְּאִין בְּעֵינֵיהֶם, וְשְׁנֵיהֶם דוֹקָא שֶׁהֵם כֶּהֵן וְלִוִי, כְּפִנְזָר בְּמְקוֹם אַחֵר שֶׁמֶשֶׁה הָיָה בַחֲיַנַת אַהֲבָה - בַּחֲיַנַת כֶּהֵן, וְאַהֲרֹן הָיָה בַּחֲיַנַת צִמְצוּם - בַּחֲיַנַת לוֹי, כִּי הַבְּרִיאָה מוֹכְרַחַת לְהִיּוֹת עַל יְדֵי חִיבּוּר מִיַּד אַהֲבָה וּמִיַּד הַצִּמְצוּם

הקליפה שכנגד הדעת, על כן כל פעולותיו של פרעה היתה למנוע מדעת זאת להתגלות.

עַל כֵּן כְּתִיב (שם א יב) 'וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל' שֶׁמֵּאִסּוּ מְצָרִים בְּכַךְ שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׁהוּ בְּתוֹכָם, וּבִאֻמַּת מַעֲיָקָרוֹ שֶׁל דְּבַר הָיָה שֶׁלֹּא רָצָה פְּרָעָה לְהַזְדַּקֵּק לָהֶם כָּלל כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים וְיַעֲלֶה אֶת הַדְּעוּת שֶׁנִּפְּלָה לְגַלוֹת מְצָרִים, וְהָיָה מְשַׁלְחִין אוֹתָם בְּשִׁמְחָה רַבָּה כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ בְּאֲרֶץ דווקא לְהִרְאוֹת שֶׁגַם בְּאֲרֶץ כּוּחוֹ יִתְבַרֵךְ אֶחָד עִם כּוּחַ אֵין סוּף וְאֵין פִּירוּד בִּינֵיהֶם כָּלל, אָךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּבִיד אֶת לֵב פְּרָעָה בְּעַל כְּרַחוּ, כְּאָמְרוּ (שם י א.) 'לְמַעַן שִׁתִּי אֶתְתִּי אֱלֹה בְּקִרְבוֹ וּלְמַעַן תִּסְפָּר' וְגו'.

וְהַמְנִיעָה הַשְּׁנִיָּה, כִּי הִנֵּה יְדוּעַ (חגיגה יב:) שֶׁהַעוֹלָם עוֹמֵד עַל עֵמוּד אֶחָד וְצַדִּיק שָׂמוּ וּמְפָרֵשׁ רַבִּינוּ שֶׁהַכוּוֹנָה הִיא לְצַדִּיק כְּפִשׁוּטוֹ מִמֶּשׁ, רוֹצֵה לֹמֵר לְפִי שֶׁאֲלוּלֵי הַצַּדִּיק שֶׁמְבִיא בְּעוֹלָם יְדִיעַת הַשֵּׁם (וכדלהלן) לֹא הָיָה הַעוֹלָם יְכוֹל לְסַבֵּל אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ אוֹר צַח אוֹר מְצַחֲצַח, שֶׁהוּא לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה מִכָּל הַשְּׂגָה, אָךְ בְּשִׁבִיל הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַמְצֵם אֶת עֲצֻמוֹ כְּכִיּוֹל, כְּדִי שֶׁיִּיכָלוּ הַעוֹלָמוֹת לְסַבֵּלוֹ, עַל דֶּרֶךְ מִשַׁל הָאֵב עִם בְּנוֹ הַקֶּטָן כְּפִנְזָר בְּמְקוֹם אַחֵר שֶׁכְּשֶׁמְקַטִּין עֲצֻמוֹ גַּם אֲבִיו מְקַטִּין עֲצֻמוֹ אֲלוֹי. אֲבָל כְּשֶׁהָבִין גְּדוּלַת שִׁמְתָגָה וְהוּא גְדוּלַת בְּעֵינָיו אֲזַי גַּם [כֵּן] הוּא עוֹסֵק עִמוֹ בְּגְדָלוֹת וְאֵינוֹ מְצַמְצֵם עֲצֻמוֹ כָּלל אֲלוֹי וְגְדָלוֹת הַבּוֹרָא אֵין מִי שֶׁיִּסְבְּלוּ שֶׁהוּא אֵין סוּף וּמִמִּילָא אֵינוֹ יְכוֹל לְהַשִּׁיגוֹ כָּלל, עַל כֵּן אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרֵה אֶלָּא בְּמִי שֶׁמְקַטִּין אֶת עֲצֻמוֹ. עַל כֵּן הַצַּדִּיק נִקְרָא כָּלל, לְשׁוֹן כָּלִי, כְּמוֹ אֲלֵפִים בֵּת יְכִיל (מלכים א' ז טו), שֶׁהוּא לְשׁוֹן סְבִלוֹת, שֶׁסּוֹבֵל וְנוֹשֵׂא בְּתוֹךְ נַפְשׁוֹ אֶת שִׁפְעֵי אֱלֹהוֹתוֹ הַנִּמְשָׁךְ בְּתוֹכוֹ עַל יְדֵי שִׁמְקֻטִין עֲצֻמוֹ בְּבַחֲיַנַת הָאֵין.

וְלִבּוֹא לְמַדַּת הַקֶּטָנוּת נוֹדַע שֶׁצְרִיף שִׁיְהִיָּה קְשׁוֹר וְדְבֻק בְּמַחְשַׁבְתּוֹ תָּמִיד לְחֻכְמָה, דְּהֵיּינוּ לְכַח הַפּוֹעֵל שֶׁמְקִיִּים וּמַהוּוֶה אֶת הַנִּפְעֵל (הַנְּבֻרָא) וְשׁוֹרֵה בוֹ, וְיַחְשֵׁב וְיַהֲיִיָּה בְּעֵינָיו מִצִּיאוֹת כַּח הַפּוֹעֵל תָּמִיד שִׁזּוֹ הִיא מִצִּיאוֹתוֹ הָאֻמִּיתִית שֶׁל הַנְּבֻרָא, שֶׁהִרִי אֲלוּלֵי כַח הַפּוֹעֵל מַה הוּא, אִפְסֵם גְּמוּר. וַיִּדַּע זֶה תָּמִיד, דְּהֵיּינוּ שִׁיְהִיָּה בְּבַחֲיַנַת הַדְּעוּת שֶׁהִיא מַחְשַׁבָה חֻזְקָה שֶׁמְקוֹשֵׁר אֵלֶיהָ בְּהִתְקַשְׁרוֹת עִזָּה שֶׁעֲקָר הַבְּרִיאָה הָיָה רַק בְּשִׁבִיל זֶה לְמַטְרָה וְתַכְלִית זֹאת, דְּהֵיּינוּ שִׁיְמָשֵׁךְ אָדָם עֲצֻמוֹ רַק לְכַח הַפּוֹעֵל שֶׁיְהִיָּה מְקוֹשֵׁר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ תָּמִיד רַק לְכַח הַחֻכְמָה שֶׁכָּל נְבֻרָא שֶׁהוּא הַפּוֹעֵל אֶת מִצִּיאוֹתוֹ, וְנִמְזָה מְגִילּוּי כַח הַפּוֹעֵל בְּאָדָם - שֶׁהוּא הַנִּשְׁמָה הַחֻלֵק אֲלוֹק מִמֶּעַל שֶׁבוֹ מְקַבֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֲשׂוּעִים, כְּמוֹ הָאֵב שֶׁלֹּא רָאָה בְּנוֹ יְמִים רַבִּים שֶׁבָּבַא בְּנוֹ אֲלוֹי יֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג גְּדוּלַת מַהֲתַחַדְשׁוֹת הַתַּעֲנוּג שֶׁל קִרְבַת הָאֵב וּבְנוֹ, וְהֵיּינוּ שִׁיְמָשֵׁךְ אֶת עֲצֻמוֹ לְאֵין וְאֵז נִתְחַדֵּשׁ הָאֵין

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש הסוכאר

ביארוּת (צִיּוּן וְהַחֲזוּת) אֲבִי שִׁמְשׁוֹן הַסִּיִּי

דִּסְטִיבּוּל (הַקְּרִיבּוֹת נוֹסֵפֹת) כִּלְיָ הַדְּרֹת הַקָּבָא

מִסְתַּח שִׁמְשׁוֹן | מִסְתַּח הַיָּדוּד מִיָּדָה עַד

מִרְכָּז הַחִינוּךְ: 1800-22-55-66 | לְהַשִּׁיג בַּחֲנוּיּוֹת הַסִּפְרִים

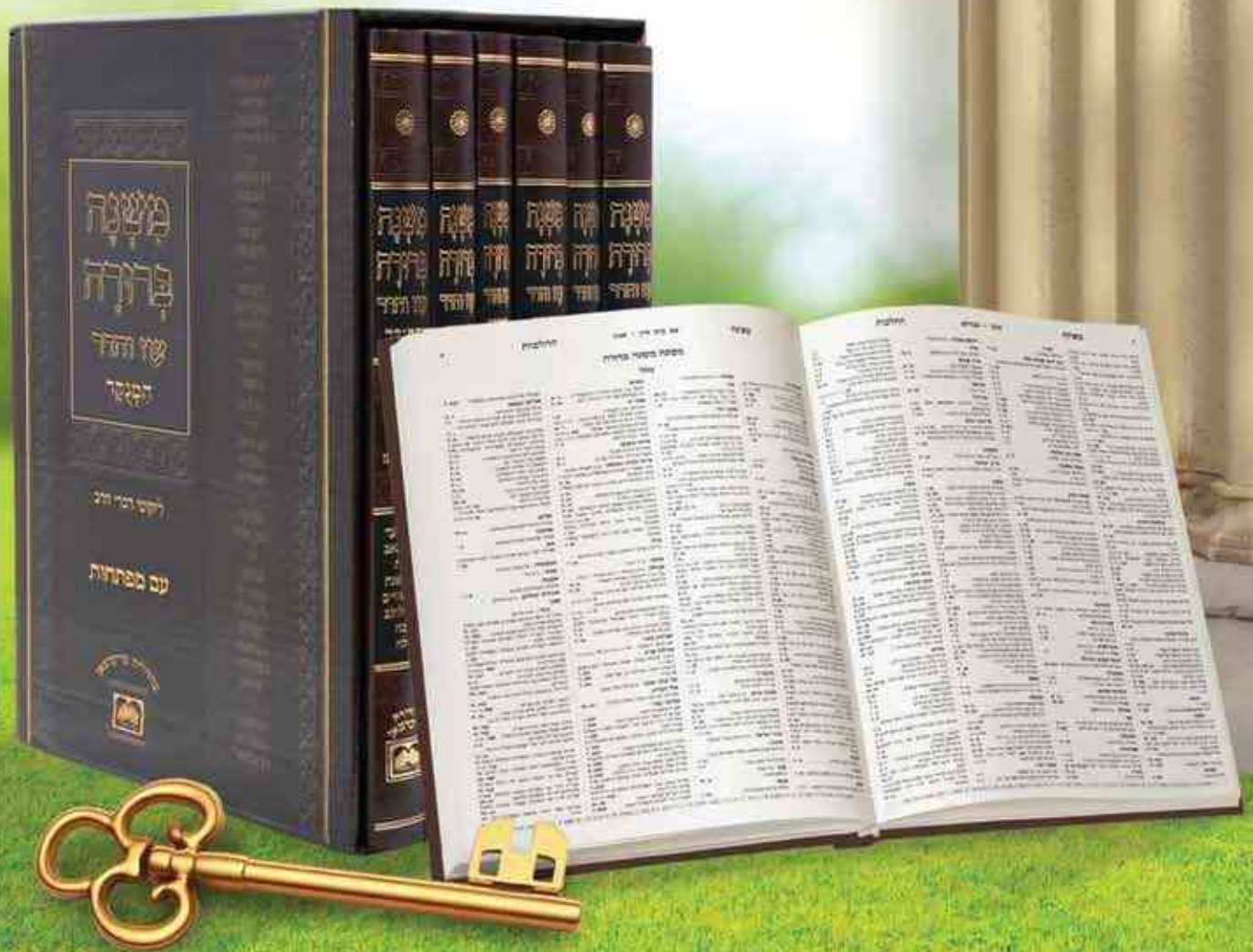

בְּשַׁעַר יְמִינְךָ נִפְתָּחִים:
משנה ברורה

עם המפתח המפואר

מהדורה חדשה של המשנה ברורה המפואר 'עוז והדר' בתוספת מפתחות מפוארים ומפורטים על כל ההלכות המובאות במשנ"ב, ביאור ושעה"צ בנוסף לשלל מעלות המהדורה המנופה ומזוקקת, עם מראה מקומות והוספות רבות.

מניחיה

הימים של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים